ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN WEEKLY
published every Thursday by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 } To Europe:
half year...... 1.00 { per year...... $2.50
single copy... .05 } half year..... 1.25

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить кождого четверга
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 } До Европи:
на пів року 1.00 { на рік......... $2.50
поод. число .05 } на пів року 1.25

РІК XXI. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 11-го вересня 1913. Ч. 37. VOL. XXI. Jersey City, N. J., Thursday, September 11, 1913. N. 37.

БІЛЯНС ВІЙНИ БАЛКАНСЬКИХ ДЕРЖАВ.

Балканські держави через розбите Туреччини побільшили тільки свої границі, бо ніякого воєнного відшкодованя в грошах побіджена Туреччина їм не заплатить.

І так:

Греція, яка перед війною мала 54.500 квадратових кільометрів поверхні з 2,700.000 мешканцями, через війну збільшила територію до 56.000 квадр. кільометрів з 4,700.000 мешканцями.

Болгарія мала перед війною 96.300 квадр. кільометрів землї і 3,300.000 людности — тепер числить 125.000 кільометрів і 4,000.000 мешканців.

Сербія, давнїйше о поверхнї 48.000 квадр. кільометрів і 2 і пів міліонами людности, має тепер 91.000 кільометрів і 4,200.000 мешканців.

Чорногора зискала через війну 8.000 кільометрів з 300.000 мешканцями так, що має тепер 17.000 квадр. кільометрів з 600.000 жителями.

Вкінци Румунія, вмішавши ся в послїдну балканську війну, вимусила на Болгарії відступленє собі паддунайських обшарів о величинї 7.000 квадр. кільометрів. Цїла теперішна поверхня Румунії виносить 140.000 квадр. кільометрів з 7 і пів міліонами людности.

А тепер придивім ся втратам, які кожда з сих держав понесла, щоби зискати висше подані добичі.

Болгарія змобілїзувала 350.000 людий; втратила 140.000 в убитих і 1.200 міліонів марок коштів.

Сербія на 250.000 людий змобілїзованих мала 30.000 убитих і 620 міліонів марок коштів.

Греція змобілїзувала 150.000 жовнірів; убитих мала 10.000 людий і 280 міліонів марок коштів.

Чорногора на 30.000 змобілїзовану армію мала 8.000 людий убитих і 16 міліонів марок коштів.

Разом з втратами Турків, обі послїдні балканські війни коштували всї воюючі держави 100.000 людий в убитих і 5 міліярдів марок коштів.

БАНК ДЛЯ АВСТРІЙСЬКИХ ЕМІҐРАНТІВ.

Банкротство „Першого національного Банку" в Пітсбурґу, Па., звернуло увагу австрійського правительства на сї великі фінансові шкоди, які австрійські еміґранти в Злучених Державах поносять через се, що нема тут певного банку, в якім еміґранти могли би безпечно льокувати свої ощадности. Австрійський уряд поручив телєграфічно свому конзулеви в Пітсбурґу заняти ся пошкодованими через упадок „пітсбурського банку" еміґрантами з Австро-Угорщини. Обчислено, що в згаданім банку мали славяньскі переселенцї, переважно Русини, Словаки і Поляки, зложених гроший більше, ніж на 4 міліони долярів. За почином австрійського правительства розпочали тепер дві найбільші банкові інституції у Відни переговори з американськими фінансїстами, щоби спільно заложити австро-угорський еміґраційний банк, який узглядњював би спеціяльні потреби австрійських переселенців і служив їм до складаня своїх ощадностий. Є надія, що удасть ся позискати для сеї справи поважних приватних банкирів в тутешних углевих і фабричних округах, де працює найбільше число австро-угорських переселенців.

ВЕЛИКА ЖЕЛЇЗНИЧА КАТАСТРОФА.

Дня 2-го с. м. мала місце велика катастрофа недалеко міста Ню Гевен, Кон. В наслїдок густої мраки в'їхали на себе два особові поїзди. Згинуло на місци 21 осіб, а 50 подорожних тяжко раних. Є се вже дванайцята з ряду катастрофа, яка на сїй желїзничій лїнії лучила ся.

ЛИХИЙ ХАРЧ ДЛЯ ІМІҐРАНТІВ.

З припоручення департаменту для справ іміґраційних в Вашінґтонї, розпочала дня 29. серпня спеціяльна комісія слїдство проти управи на „Еліс Айленд" з причини лихого живленя іміґрантів. Головний закид дотичить в першій мірі фірму Hudgins & Dumas, яка контрактово достарчає на „Еліс Айленд" всїх артикулів поживи. На основі численних скарг і жалоб іміґрантів викрило ся, що ся фірма доставляла для іміґрантів дуже лиху поживу, звичайно зовсїм нездатну до їдженя. При тій нагодї має комісія провірити також инші закиди, які дотичать самої управи інквізиційного острова.

ЛИТОВЦЇ ПРОТИ ПОЛЯКІВ.

Польська т. зв. „Тимчасова Комісія", яка є головним екзекутивним орґаном всїх народно-революційних партий польських, зложила під адресою конференції амбасадорів в Лондонї меморіял, в якім звертаючи увагу представників всїх цивілїзованих держав на теперішне положенє Поляків в Росії, Німеччинї і Австрії, та представивши стремліня всїх полїтичних польських сторонництв, зажадала від европейських урядів урегульованя польської квестії через відбудованє польської самостійної держави.

Сей меморіял вказує докладні границї, які будуча польська держава мала би обіймати. Між иншими зачисляє до Польщі чисто литовські землї.

Се обурило до живого Литовців, які недавно предложили під адресою конференції амбасадорів в Лондонї, на руки анґлїйського президента міністрів Ґрея, свій протест проти жадань польського меморіялу.

Литовський протест звучить так:

„Польська Тимчасова Комісія в меморіялї, предложенім конференції амбасадорів в Лондонї, висловила жаданє, щоби до Польщі вивободженої великими державами, прилучити також Литву. Супроти сего маємо честь осьвідчити, що: 1) Ніяка ґрупа анї полїтична литовська партія не дала Комісії повновласти виступати в її імени перед конференцією амбасадорів. 2) В разї, єсли би просьба польської Тимчасової Комісії мала бути узгляднена через лондонську конференцію, Литовцї просять: а) зі згляду етноґрафічних ріжниць між ними а Поляками; б) зі згляду на прецеденс історичної унії Литви з Польщею, в часї якої Польща поступала як нечесна союзниця, зраджуючи Литву і позбавляючи її кількох провінций; в) зі згляду на теперішні тенденції Поляків до спольонїзованя Литви всякими способами, навіть насильством; г) зі згляду на се, що Литва не сприяє Польщі в її приготованях до повстаня проти Росії і її замірам викликаня міжнародних комплїкацій; ґ) вкінци зі зглядів, що Литва стремить тільки до широкої адміністраційної автономії (школи, суди, університет в Вильнї, народний сойм і т. п.), яку має осягнути ся в леґальній дорозї а не оружною силою, — о узнанє просьби Польської Тимчасової Комісії за поважну в відношеню до Литви. Просимо Вашу Екцеленцію, сю заяву предложити конференції амбасадорів".

ВЕЛИЧЕЗНІ ЦИФРИ.

Звіт секретаря скарбу виказує, що в роцї 1912 оплати від пива, вина, тютюну і карт до гри принесли Злученим Державам 345 міліонів долярів доходу. В роцї 1912 оплачено в Злучених Державах податок від: 143 міліонів ґальонів горівки, 65 міліонів бочок пива, 14 міліярдів папіросів, 8 міліонів циґар, 438 міліонів фунтів тютюну до куреня і табаки і 33 міліонів талїй карт до граня.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЧЕХІВ НА ПОЛИ НАРОДНОЇ ОСЬВІТИ.

Чехи, малий, бо всего 7 міліонів числячий нарід, стоять під зглядом просьвіти і культури на першім місци в родині славянських народів.

Своє народне відродженє, свій нечуваний зріст на поли просьвітнім і економічнім завдячують Чехи взірцевому народному шкільництву, та своїй печаливости о рідну школу. Всюди там, де держава, край або громада не дають чеської школи для чеської меншости, спеціяльні просьвітні товариства засновують приватні чеські школи і таким чином цїлий нарід охотно складає надпрограмові жертви, щоби тільки ніяка чеська дитина не виховувала ся в ворожій німецькій школї.

Про діяльність чеських просьвітних орґанізацій дає доказ просьвітна вистава, яку Чехи в сих днях відкрили в Празї.

Найбільші чеські товариства, яких цїлию є закладати і удержувати чеські приватні школи, є слїдуючі: „Центральна шкільна матиця", „Пошумавський народний союз", „Народний союз північно-чеський", „Народний союз північно-східної Морави" і „Народний союз полуднево-західної Морави".

Ось кілька цифр з діяльности сих товариств.

„Центральна матиця шкільна" в Празї видала на чеські народні школи в часї свого 32-лїтного істнованя 14,162.000 корон. Денні видатки сего товариства виносять пересїчно 2.300 корон і то в цїлости на шкільництво в Чехах, Мораві, Шлеску і Долїшній Австрії.

„Пошумавський народний союз", якого назва взята від чеських гір „Шумава", що розмежують Чехи від Баварії, має 619 округів. Членів мав сей союз в роцї 1912 — 41.000, а видатків в часї від 1908—1912 близько 2 міліони корон.

„Народний союз північно-чеський" веде найзавзятїйшу борбу за народну чеську школу, бо його діяльність розтягає ся якраз на сї околицї, в яких Нїмцї мають найбільшу силу і з цїлою завзятостю старають ся прибити хочби найменший проблиск чеського народного відродженя в сих сторонах. В лїтах 1905—1909 видало се товариство на чеське шкільництво 715.000 корон; маєток того союза в нерухомостях представляє вартість 767.000 корон.

„Народний союз північно-східної Морави" з осїдком в Оломунци, має 440 округів, а в них 34.000 членів, в тім близько 8000 жінок — а „Народний союз полуднево-західної Морави", який крім просьвітної справи занимає ся також економічною діяльностю, має 510 філїяльних округів. Сей послїдний союз заложив кредитове товариство, яке нинї має вже 5 міліонів вкладок, дальше людову фарбярню в Тельчі і моравську централю для людового і артистичного промислу в Бернї.

Не диво отже, що Чехи з своєю виробленою народною сьвідомостю, своєю високою культурою і великою економічною силою могуть сьміло дивити ся в будучність і без обави вести борбу з Нїмцями, хоч се незвичайно поважні і сильні противники, бо своя рідна народна школа се фабрика, яка до борби о народне істнованє витворює найкраще оружіє: народну карність і народну просьвіту.

ВАРІЯЦТВА МІЛЇОНЕРІВ.

Зварійована міліонерка Барман з Ню Йорку казала побудувати для своїх 28 котів спеціяльну палату, яка буде коштувати 15.000 долярів. Дім сей буде мати 19 кімнат зі спальнями, купелями, центральним огріванєм і иншими вигодами. В самім Ню Йорку тисячі людий не має де голови приклонити, а міліонери ставлять доми для котів.

ЇЗДА ВОЗДУХОМ ЧЕРЕЗ ОКЕАН МОЖЛИВА.

В сих днях покінчено в доках німецького воєнного порту в Фрідріхсгафен будову найбільшого воздушного воєнного бальона, якого призначенєм буде відбувати на разї довші дослїдні подорожі над океаном. Конструкція сего воздушного корабля є справді величава. Довгий на 523 стіп, о перекрою 54 стіп, бальон сей має чотири моторові машини о силї 850 коний. Поємність бальона виносить 27 тисяч кубічних метрів, залога складати ся буде з 19 людий. Після запевнень інжінєрів-фаховців, буде міг сей бальон перелїтати просторонь над океаном між Европою а Америкою без найменшого ризика, в дуже короткім часї.

ЖИДІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ В ЄРУСАЛИМІ.

Недавно повернув до Америки з довшої аґітаційної подорожі по Европі знаний жидівський міліонер-філянтроп і один з головних провідників жидівського руху — Люіс Фрідман. Перед справоздавцем одної анґлїйської ґазети виповів Фрідман деякі найблизші пляни і наміри жидівської партії сіонїстів. Сіонїсти, як відомо, становлять наймолодшу жидівську партію, якої цїлию є з порозкиданих по цїлім сьвітї жидівських ґруп, які доси лучить з собою тільки спільна традиція походженя і релїґійна ексклюзивність — витворити суцїльний нарід з новочасною народною сьвідомостию, спільним жидівським язиком та однаковими народними ідеалами і стремлїнями. Щоби чим скорше дїпняти своєї цїли, хотять сіонїсти придбати для Жидів власний край, аби прецїнь Жиди мали ту сьвідомість, що мають свою вітчину, а не суть тільки конечними гостями у инших народів, бо не мають власної землї. Тож очи сіонїстів є звернені на Палестину, сю давну вітчину їх праотців, яка знаходить ся тепер під турецьким пановањем. Вирипув був навіть проєкт між сіонїстами, щоби Жиди відкупили Палестину від Туреччини, яка знаходить ся тепер в великих фінансових клопотах, однак проєкт на разї розбив ся з причини великих перешкод, які би мусїло ся усунути, хотячи сей плян виконати. Мимо сего однак Жиди не полишили гадки, щоби для себе узискати Палестину, але консеквентно підготовлюють терен для остаточного опанованя сего краю.

Між иншим роблять вони тепер заходи у турецького правительства, щоби в короткім часї утворити жидівський університет в Єрусалимі. Здаєть ся, що внедовзї удасть ся сіонїстам сего дїпняти, тим більше, що узискали в тій справі поперте анґлїйського уряду, який обіцяв в їх користь інтервенїювати у турецького правительства.

ЕКОНОМІЧНА СИЛА ЧОРНОГО НАСЕЛЕНЯ В АМЕРИЦЇ.

Недавно відбув ся в Філядельфії, Па., зїзд національної лїґи Ніґрів в Америцї, з якої звіту виходить, що Ніґри в протягу 50 послїдних років, від коли узискали горожанську рівноправність, зросли дуже на економічній силї. Вартість власности Ніґрів в Злучених Державах виносить тепер 700 міліонів долярів, отже Ніґри посїдають сегодня більше маєтків, ніж цїла хлїборобська людність в Росії. З початком горожанської війни жило в Злучених Державах 4½ міліона Ніґрів — з сего 3 міліони 600 тисяч були невільниками. Нинї є в Злучених Державах 10 міліонів Ніґрів — з сего числа тільки 30 процент анальфабетів. Земельна власність Ніґрів виносить 20 міліонів акрів, що рівнає ся майже поверхні цїлої звязкової держави Савт Каролайна.

ВОЙОВНИЧИЙ НАСТРІЙ В ЯПОНІЇ.

В японській столицї Токіо прийшло, як доносять послїдні телєґрафічні вісти, до дуже поважних демонстрацій проти теперішного японського уряду, в першій мірі проти міністерства заграничних справ. Японський нарід є невдоволений з становиска, яке японський уряд і японська дипльоматія заняли в справі видалюваня Японців з американського стейту Каліфорнії, та в справі революції в Хінах.

Як відомо, в послїдних часах в американськім стейтї Каліфорнії видано закон, який є звернений головно проти Японців. Після сего закона не вільно більше поселювати ся Японцям в Каліфорнії, а і супроти тих Японців, які вже від довшого часу жиють в Каліфорнії, видано всїлякі ограничення в набуваню і посїданю нерухомостий і всякі виімкові постанови. Мимо сего, що міжнародним договором, заключеним з Японією, центральний уряд Злучених Держав ґварантує Японцям таку саму свободу на американській землї, як власним горожанам, не могло центральне правительство в Вашінґтонї перешкодити в виданю виімкового закона проти Японців через каліфорнїйський стейт тому, що після конституції кождий стейт є управнений до видаваня законів для своєї території, які йому подобають ся, та не є цїлком сим звязаний, як центральне правительство на сї закони задивляє ся. Сим протияпонським законом каліфорнїйського стейту учув ся діткнений японський уряд, але поперестав лиш на висланю свого протесту на руки през. Вілсона.

Другою справою, яка Японцям дала причину бути невдоволеними зі свого уряду, є справа теперішної революції в Хінах.

Через постійні непорядки в Хінах, спричинені борбою републїканців з партією, яка є тепер при кермі в хінській державі — Японцї, що є дуже зненавиджені в Хінах, поносять великі матеріяльні шкоди, та не суть безпечні свого житя. Японський уряд однак не старав ся доси крім дипльоматичних средств, ужити проти Хінців острійших мір.

Своїм становищем в сих двох міжнародних справах стягнув японський уряд на себе гнїв японської опозиції, яка дня 7-го с. м. урядила проти ньому масову демонстрацію. Товпа зложена з кільканайцять тисяч людий удала ся під палату президента міністрів і міністерства заграничних справ, жадаючи, щоби Японія вислала до Хін воєнну експедицію та щоби цїлий теперішний японський уряд зі своїх становищ уступив.

Тому, що і по инших японських містах є вже заповіджені демонстрації проти теперішної полїтики японського уряду, буде мусїло японське правительство, коли схоче удержати ся при кермі в державі, виступити з цїлою рішучостию, може навіть чинно проти Хінців.

ВЕЛИКАНСЬКІ ЯЩІРКИ.

На західно-індійських островах, які належать до Голяндії, відкрив голяндський учений Генсбрук незнану доси породу великанських ящірок. Після його опису довгота сих ящірок сягає від 6 до 7 метрів. Ученому удало ся зловити дві молоді ящірки, з яких одна є довга на 2 і пів, а друга на 4 метри.

ЧОЛОВІК-ЗЬВІР.

Недавно арештувала полїція в містї Оссіоль, Мо., чоловіка назвиском В. Бравн, який в пивници свого дому через 12 лїт вязнив свою доньку. Нещасливу жертву зьвірського вітця мусїли віддати до санаторії для божевільних, тому, що в наслїдок перебутих мук бідна дівчина стратила розум.

ПРОСЬВІТНІ ВІЧА.

Elizabethport, N. J.

Дня 27. липня с. р. відбуло ся у нас загально-просьвітне віче при участи членів Братств сьв. Володимира і сьв. Михаїла, тов. ім. Мирослава Січинського і тов. „Запорожська Січ".

Предсїдательовав вічу п. Теод. Жилка, а секретарами були п. І. Стонько і Соф. Колодій.

Просьвітний реферат виголосив делегат Р. Н. Союза, п. Дм. Андрейко.

В своїй довгій, горячій промові п. Андрейко, вказавши на ті невідрадні відносини, серед яких русько-українському народови приходить ся жити на своїй рідній землі в старім краю, та змальовавши на прикладі инших народів, що тільки тим народам гарно живе ся, які мають розвинену народну просьвіту, взивав всіх Русинів живучих в Америці, щоб горнули ся під прапор народної просьвітної роботи. Русини, які в Америці знаходять ся в матеріяльних обставинах, без порівнаня корисніїйших, ніж наші братя в старім краю, мають обовязок працювати над своїм просьвітним піднесенем, чим посередно будуть ділати в користь цілої Руси-України. Користаючи з широкої американської свободи, повинні ми по всіх усюдах, де тільки живе український нарід орґанізувати ся в своїх культурних та просьвітних товариствах, закладати свої школи, читальні і бібліотеки.

Сю просьвітну задачу народної роботи між Русинами в Америці взяла на себе „Просьвітна Комісія", яка завязала ся в лоні Р. Н. Союза, та яка орґанізує просьвітні товариства по всіх плейзах, де живуть Русини.

По промові п. Андрейка, яка всіх присутних глибоко тронула, завязано сейчас товариство під іменем „Просьвіта", до якого записало ся вже підчас віча 38 членів. На цїли сего нового Товариства жертвувало від себе тов. „Запорожська Січ" квоту $5.00.

Предс. віча п. Жилка, подякувавши п. Андрейкови іменем вічевиків за виголошене реферату, а всім присутним за участь в вічу, візванем всіх тутешних Русинів, щоби вписували ся до нового Товариства і инших до сего заохочували, замкнув віче.

Теод. Жилка, предс. віча,
І. Станько, секр. віча,
Соф. Колодій, секр. віча.

ДОПИСИ.

З Detroit, Mich.

Дня 17. серпня відіграли члени „Запорожської Січи" в Дітройт, Міч., народну штуку „Не ходи Грицю на вечерниці".

Представлене відбуло ся при участи великого числа публики і загально беручи випало добре.

Ролю Марусї відограла з правдивим чутєм, дуже добре і старанно п-на С. Королишин. Її незвичайно ніжний, милий голос, гарна вимова, свобідні, природні рухи та інтеліґентна гра, полягаюча на правдивім зрозуміню і перестудіованю штуки, се сценічні прикмети п. С. Королишин, яких могла би її позавидувати неодна фахова артистка.

Рівнож добре, гарно і з темпераментом відіграли свої ролі п. М. Королишин і п. М. Гой. Також всі инші, менші жіночі ролі випали дуже гарно і старанно.

Значно слабше випали мужеські ролі. Взагалі мусить ся замітити, що аматори були зле ухарактеризовані, що робить на публику немиле враженє, та не старали ся бути в грі природними. Неприродність гри, то в рухів і вислову, т. зв. дикції — є великою хибою, якої кождий артист і аматор повинен головно вистерігати ся. Також треба уважати при роздаваню роль, щоби ролї відповідно між аматорів ділити. Поважному успособленя аматорови не мож ніколи приділювати веселої ролї, бо він ніколи її добре не віддасть, хочби як старав ся; а чоловікови веселої, живої вдачі не мож дати ролї, в якій треба удержати поважний настрій.

Обсада найважнійших роль була така: Гриця грав п. Й. Королишин, Хому — п. Федоренко, Потапа — п. Філяс, а Дмитра — п. Войтович.

Добре би було, щоби на будуче аматорський кружок „Запорожської Січи" старав ся стягнути до своїх театральних вистав також людий з поза товариства, які є обізнані зі сценою, а своїх участи в представленю певно би не відмовили.

Тимко Очко.

З Newark, N. J.

Колишнє Братство сьв. Миколая, а теперішнє товариство ім. Ів. Франка, скликало віче дня 24. серпня в честь сороклітної праці д-ра Ів. Франка.

Віче розпочав наш предсїдатель В. Варніцький і покликав на час віча п. М. Мельника на предсїдателя. Той покликав на писарів п. Т. Рудого і п. Т. Романкова. Відтак обяснив цїль віча. Переднє слово виголосив п. П. Фурик. Він в коротких словах сказав, хто є Іван Франко, і чим заслужив на пошану і любов в нашім народі.

По вступнім слові мав відчит п. В. Кузїв. Відчит сей опрацьований гарно і річево витиснув кождому, хто в силї був зрозуміти заслуги Івана Франка, щиру слезу, яко доказ симпатії для сего чоловіка, борця за свободу і волю.

По відчиті заняв слово п. Хандога. Говорив про заслуги Ів. Франка, про його сталий характер, що вирекши ся всяких посад, через сорок літ працює виключно для свого поневоленого народа.

Потім зібрано жертви на дар для Ів. Франка в сумі $22.61. Підчас збірки віддеклямував п. Кравчук поезію Ів. Франка „Каменярі".

Потім говорив п. Бородайкевич і висказав все, що знав про діяльність Івана Франка, яко наочний сьвідок при завязаню радикальної партії. Порушив початки відродженя ще від славного борця М. Драгоманова, а скінчив на тім, що се сьвято має більше значінє для нас самих, як для Ів. Франка, тому, що ми дозріли оцінити працю таких людий, що посьвятили для нас своє житє.

Відтак прочитано резолюції, котрі принято одноголосно:

1. Тов. Івана Франка взиває, щоби всї Русини-Українцї лучили ся в руські товариства.

2. Всї руські товариства взиваємо, щоби в імя нашої поневоленої вітчини покинули всї партійні і релїґійні роздори з злучились в одну братну родину.

3. Всї в злуці повинні ми старатись, щоби стати американськими сітізенами, удержувати читальнї, вечірні школи, школи для дітий в руській мові і проче, що нам потрібне і корисне для відродженя нашого народу.

4. Проч з піяцькими балями і прочими забавами, котрі псують нашу молодіж, нищать наші уми і наносять ганьбу і шкоду нашому народови.

5. Тобі, Каменярю, засилаємо наше грімке „гаразд"! Куй і розбивай скалу, котра придавила наш народ. А як не ми, то наші діти підуть по вказаній Тобою дорозї, оцїнять як слїд Твою працю і піднесуть прапор свободи, та братньої любви, котрої так мало є між нами Русинами. Жий, Каменярю, ще много літ!

Віче відбуло ся гарно, але закінчило ся зле; сказати правду собі в очи, що по „гайдамацьки". В нас в Нюарку, як люди хочуть яке сьвято відсьвяткувати гарно, або щось доброго обговорити, то нюарські гайдамаки, (а є їх щось з пів двайцята) мусять зчинити сварку і піднести свою червону латку. Вже з початку віча зачало повівати час від часу знаним нам гайдамацьким духом. Розуміє ся, що кожда сова свої діти хвалить — так і п. Хандога. Правду сказати, що Хандога такий смертельник і грішник як і вся прочія братія; любить хвалитись а часом і збрехати з п. Матейком.

Дальше п. Бородайкевич з радикальної партії залізли аж до Бога. Я не хочу критикувати нікого, але знаю, що всї соціял-демократи признали кождому чоловікови, що він сам є паном своєї совісти і на жаднім мітинґу про релїґію анї вусом не моргнуть. Лише наші гайдамаки, як би не зачепили другого совісти, або і самого Бога, то би не могли жити.

А тепер ті панове, що для них всегда мусить бути право, навіть висловили ся, що я яко член того товариства не маю права до него, лиш вони; тож приглянього ся їм уважно, а побачимо, яку просьвіту вони сїють поміж Русинами в Нюарку.

Мовчати — є часом злочином.

Поки я мовчав, то мовчав, але треба і правду в очи сказати, хотяйби мав за правду і згинути.

Я гадаю, що кождий читав в часописях, як то вони „Січ" Нюарську хотіли зруйнувати. Потім почали ся лестити коло церкви на Бікон стріт, але ми якось не числячись з ними, позбули ся їх. Нема де дїтись. Заложили собі читальню на Вест Кіней стріт. Відтак перенесли ся на Говард стріт. І тут не йде. Брак гроша, а ту ще й „вуйко" заглянє часом, бо вікна великі. На гроші порадили. Зробили скарбонку з баксі з великих циґарів на добровільні жертви: в вікнах попідтягали троха висше ролети і діло ол райт.

Перший раз витягли около пять долярів з тої бакси. А на другий раз вже не було що витягнути, бо як говорили самі гайдамаки, що то їх орґанізатор розбив шафку, де складали книжки, відтак витяг баксу і забрав жертви і дещо в книжок. Так казали. А погнївав ся він за се, що заборонили там спати, варити їсти і т. д. йому і його якимсь там приятелям.

Тепер дальше є такі, що то водять дївчат так довго, аж поки гроший не поживчить, а як поживчить, то на вічне віддане.

А є і такі, що через них дївчина ще зістає в домі божевільних.

Є і такі, що в краю жінка і діти, а він возить другі моторовими човнами, бо його жінка проста, не вміє думати.

А є і такі що женились поти, поки роботи не мали, а їсти ся хотїло; а як підситив ся, чотири сотки змарнував то по судах, то на убраня, а відтак поїхав, а його жінка на плейзї.

А є і такі панове, що то відвідують других жінок, коли їх чоловіки при роботі.

Що, не гарний то соціялізм?! А декотрі запившись, що сьвіта Божого не бачать, кричать: капіталісти нас нищать!

Тепер запитаю вас, панове від нюарських гайдамаків, чи не кричите ви тому лиш, щоби закричати і закрити ваші чорні і підлї діла? Чи ви такою просьвітою що добудете, то покаже будучність.

На тім кінчу, але не забуду час від часу, для добра загалу, витикати блуди, щоби ми вже раз зрозуміли притчу: „Видиш тріску в оці брата свого, а не видиш колоди в оці твоїм".

Я сам буду дуже вдячний тому, хто мене на добру дорогу наверне, як я з неї зблуджу.

Тимко Рудий,
вічевий писар.

З New York, N. Y.

(Ювилей тов. „Запорожська Січ" в Ню Йорку).

Дня 1-го вересня с. р. обходило тов. „Запорожська Січ" в Ню Йорку десятьлїтний ювилей свого істнованя, а при тій нагоді також посьвячене прапора Товариства.

Ювилейний обхід розпочав ся вже рано о 10-тій год. відправленем Служби Божої в церкві сьв. Юрія, при 7-мій улиці за упокійну память номерших членів Товариства, а о 4-тій год. попол. доверщено в церкві урочистого посьвяченя прапора „Запорожської Січи".

В величавім поході з орхестрою на чолї, несено при дуже численній участи членів „Запорожської Січи" та відпоручників дружних українських Товариств і Братств новий прапор до церкви. Обряду посьвяченя прапора доверщив о. Підгорецький, який при тій нагоді виповів гарну, патріотичну промову про обовязки українських Товариств в Америці зглядом церкви і народа.

Вечером відбув ся в галї „Арлінґтон Гол", при 8-мій улиці, ювилейний концерт.

Простора галя, гарно удекорована народними українськими барвами була битком заповнена публикою.

Концерт розпочав ся вступним словом п. І. Білобрама, голови „Запорожської Січи". Відтак слїдували хорові продукції трех хорів: „Українського Хору" з Ню Йорку під управою п. М. Климкова, „Драматично-сьпівацького Кружка" з Джерзи Сіти під батутою п. О. Стеткевича і „Хору Запорожської Січи" під управою п. М. Корикори. Фортепянове сольо на 4 руки, виконали п-ни Й. Яремівна і В. Стеткевичівна, скрипкові соля в супроводі фортепяна відограв п. М. Корикора, а дует М. Лисенка, „Зацвила в долинї червона калина", відсьпівали п-на М. Топільницька і д. Т. Качмар. Вкінци виконали п-ни Г. Топольніцка, М. Топольніцка, Е. Грещуківна і А. Грещуківна вправи ручниками з відповідними народними сьпівами, д. І. Добрянський віддеклямував „Посланіє" Т. Шевченка а д. К. Камінський в короткім відчиті представив історію тов-а „Запорожської Січи". Всї точки проґрами концерту виконано гарно і старанно. Головно „Вулиця", вязанка нар. пісень, Ф. Колесси, відсьпівана гарно мішаним хором під управою п. М. Корикори, всім присутним дуже подобала ся.

На сїм місци треба зазначити, що цїлою душею концерту був п. Корикора. Показав він наглядно свій всесторонний музичний талан і образоване, та свою вправну руку як діріґент. Коли нюйорська Русь позискала в особі п. Корикори правдиво-музичну силу, сама собою насуває ся гадка, чи не булоби добре і на часї заснувати загальне сьпівацько-музичне Товариство, яке згуртувало би коло себе всїх сьпіваючих Русинів Ню Йорку, Бруклїна і Джерзи Сіти. Попри специяльні хори, які є при кождім Товаристві, таке загальне сьпівацьке Товариство дуже нам придало би ся. Ходить головно о чоловіка, який би мав час і охоту таким Товариством заняти ся. А до сего думаю, як раз надає ся п. Корикора.

По концерті відбув ся баль, який протягнув ся до пізної ночі.

Присутний.

З Syracuse, N. Y.

Богато говорить ся і пише ся про брак осьвіти у нашого народа. Оно є правда і кождий з нас се мусить признати, що нам єще далеко до сего уровеня культури і осьвіти, па якім стоять инші народи.

Ходжу я раз вечером по скінченій роботї улицями міста, та роздумую собі, чому се наш нарід якось так пиняво горне ся до просьвіти, чому з кождим тижнем чим раз менше вливає жертв на „Рідну Школу". Таж думаю, кождий з наших людий, хто приїхав до Америки, та має вже троха відкриті очи на сьвіт божий, знає, що в нинїшних часах чоловікови без осьвіти тяжко і стидно жити на сьвіті. Також міркую собі, на тих 10 або 5 центів тижнево чи місячно, кождому з нас тут в Америці не так тяжко здобути ся, щоби жертвувати на таке просьвітне діло, як „Рідна Школа".

Аж нараз мою задуму перервали проразливі звуки якоїсь музики. Оглядаю ся і виджу, що на розї улиці цїла велика товпа людий зібрала ся, та чомусь пильно прислухує ся. Підійшов і я до товпи, яка раз-враз збільшала ся, бо зі всїх сторін надбігали нові люди. І побачив я обідранця, який поразливо грав на старій катаринці якусь котячу мельодію, та продавав по 5 центів „віцї льоси", які кождому купуючому мали проповісти його будучу судьбу; продавав також по 5 центів всїлякі оглуплюючі брошурки, які подавали раду, як найлїпше дївчина може подобати ся хлопцеви, а хлопець дївчатам.

І довгу хвилю стояв я при катаринці, та приглядав ся товпі. Та не знайшов я в ній анї Американців, анї Німців, анї Італїйців — виключно знакомих менї наших людий, які на перегін купували у проворного жида „льоси" і дрантиві брошурки. Ось подумав я до якої лїтератури, до яких книжок горнуть ся наші люди, на яке сьміте, на котре культурна людина і не поглянє, тратять Русини гроші... ті центи, яких вже не стає на „Рідну Школу", або на пожиточні руські книжки.

Сумне але правдиве.

Пилип Парибус.

З Akron, Ohio.

Коли приходить ся писати про акронських Русинів, то аж прикро і тяжко брати перо до рук. Такі річи між нашими братьми тут водять ся і таке „безголовє" найшло на тутешних Русинів, що дїйсно сором розповідати про се сьвітови.

Є нас тут понад 150 руських родин а годі на се здобути ся, щоби заложити свою церков, щоби зорґанізувати які пожиточні товариства. На заложене своєї церкви Русини жалують гроший, тому ходять до православної церкви; свої діти дають хрестити російському поповибатюшці, бо кажуть, що то все одно. Але гроший на горівку і пиво не жалують, бо кажуть що по праці є потрібна забава. А „забава" полягає на тім, щоб як найбільше випити; тож не дивниця, що по такій „взнеслій" забаві найлїпші сусїди і приятелї потрафлять собі носи розбивати і цеглами на себе кидати, як се недавно тут приключило ся.

Правда, що є тут і одиниці, які хотїли би якісь лучші порядки завести між акронськими Русинами; однак стараня їх, доки загал відносить ся до піднесеня тутешного руського житя цїлком апатично, а навіть ворожо — не можуть мати успіху.

Тих кілька терпких слів під адресою руського загалу в Акрон пишу не із злости, але в тій цїли, щоби тутешні Русини вже раз очуняли з бездїйности та подбали про розбуджене між собою якогось народного житя.

В першій мірі конче повинні заснувати свою церков, яка попри сповнюваню релїґійних, етичних і моральних потреб, становити буде нашу народну твердиню в удержаню наших людий при своїй народности. Се брехня, що російська і наша церков, се то само. Ніколи чуже, а до того відмінне, не може бути своїм. Тож дуже погано поступають деякі акронські Русини, коли прибувши до Америки цурають ся свого народу і своєї віри, в якій жили їх батьки і їх виховали.

По заснованю церкви прийде черга і на засноване пожиточних руських товариств, які злучать Русинів разом в товариськім пожитю, удержать в них любов до нашої рідної мови і чудової руської пісні, та піднесуть просьвітний уровень акронських Русинів.

Член Р. Н. Союза.

Дїдусева пісонька.

Слота, го, го, то велика панї! Як завзяла ся, то до кількох неділь зігнала всїх Чиплликів до хати, ще й сорокату квочку з півкопою дрібних, іно що вдіваючих ся в пірячко підкіпнят. А самих Чипликів було тут немало.

Був сивий, як голуб дїдусь Онанас. Сидів на постели і латав стару рукавицю. Була сива бабуся Маланка. Сиділа при кужели і пряла, усьміхаючи ся подеколи до тонесеньких ниток, що їх на веретено уміло звивала. Був син Микола. Посапував і загинав сукувату грабову капицю, приглядаючи ся їй уважно, чи не вломить ся. Була невістка Ганна, гарна висока жінка. Стояла при кухни і доварювала обід. Вона позирала подеколи на чоловіка, немов би хотіла сказати: От бавиш ся! Ладиш капицю, а молотити нема що, все погнило. Була чорнява струнка дївчина Параня, найстарша донька Миколи та Ганни. Силяла дрібні червоні коралї, заглядаючи подеколи в вікно, чи не випогоджує ся. Було в кінци пятеро молодших внуків, три хлопчики і дві дївчинки. Заводили всїлякої, то сьміяли ся то плакали, заглядаючи до дїдуся. Та дїдусь не хмарив ся, а усьміхав ся до рукавиці, що мов великий чорний птах, в його руках гойдала ся. Гамірно було, та вже найдужше полопувала сороката квочка, а підкіпнята то вже так „цевали" що аж хата ходила.

— Забагло ся їй підкіпнят! — воркнув Микола до жінки.

— А як знала, що така слота буде? — обізвала ся Ганна.

— Було піти до них, (до реєнта, бо Ганна була дочка дяка). Вони письменні, мають „вокуляри", читають великі книги, знають ся на погоді і були би тобі сказали.

— Іди, йди, ти премудрий Соломоне!

— А ти дурна куряча мамо!

Було би прийшло до сварки, та дїдусь нахмурив брови і покликнув:

— Ано, дїти, до мене, засьпіваємо пісоньку. Внуки прискочили до дїдуся. Вони знали тоту дїдусеву пісоньку. Чули її вже не раз, а все в слоту, але все бігли на зазив. А дїдусь випростував ся і починав хоркавим грубим голосом, а внуки гей дзвіночки за ним. І лунала дїдусева пісонька:

„Гадина! гадина!
Веретїльниця!
На дворі дощ іде!
Земетїльниця!
Вуж! вуж! вуж!

І здало ся, що то не дїдусь сьпівав пісоньку з внуками, а вода, продерши в чорній стрісї діру, влїтала попри сволок до хати. Вона торкала сухе зїле на образах а „Сьвяті" хмарили ся, і сьпівали також.

Пісня несла ся через хату в вікно, до сьвітла. А як втихала, то здавало ся, що попри кучері Паранї, повзе довгий вуж, й тягне за собою гамір з хати, враз з лопотом сорокатої квочки і „цеване" підкіпнят.

Лев Лотоцький.

КОЗАК.

Гей, козаче з України
Змінила ся доля,
Нема князів ні гетьманів,
Деж є наша воля?

Де твій коник сиво-гривий,
Як вітер скоренький,
На якім, було, гуляєш
Як весь степ рівненький?

Де є шабля з криці-стали,
Що в руках лїтала,
Що лихих Татарів, Турків
Як солому клала?

Де куренні отамани,
Осаули наші славні
І де пісні, і де думи —
Діла наші славні?

Гей, козаче з України
Змінила ся доля!
Нема князів ні гетьманів,
Деж є наша воля?

Д. О.

ПОДЯКА.

Тов. „Запорожська Січ" в Ню Йорку, складає в сїй дорозї свою щиру подяку всїм Товариствам і Братствам, які зволили взяти участь в її ювілейнім сьвятї і при посьвяченю прапора.

Специяльну подяку складаємо „Українському Хорови", який під управою п. І. Климка взяв участь в обряді посьвяченя прапора і на концерті, та хорови „Драматично-сьпівацького Кружка" з Джерзи Сіти, Н. Дж., який під проводом п. О. Стеткевича гарно відсьпівав на концерті чотири пісні.

Не менше щиру подяку складаємо о. Підгорецькому за посьвячене прапора і за Його гарні патріотичні слова, виповіджені до нашого Товариства.

Вкінци всїм Пов. Товаришкам і Товаришам, головнож п. діріґентови М. Корикорі, складаємо за їх великі труди щире Спаси Біг.

Тов. „Запорожська Січ".

КАЛЄНДАР.

ВЕРЕСЕНЬ.

н. ст.	Дні	Руські сьвята
11	Четвер	† Усік. гл. Іоана
12	Пятн.	Александра
13	Субота	Пол. п. Пр. Д.
14	Неділя	13. Сим.
15	Понед.	Маманта
16	Вівтор.	Антима
17	Серода	Вавила, Мойсея

НОВИНКИ.

Переговори в справі українського університету.

Міністерство просьвіти в Відни предложило Українському Клюбови і польському Колу, новий проект відручного цісарського письма, який мав би творити підставу переговорів в справі основаня українського університету.

Засадничі точки сего найновійшого проекту такі:

1) Речинець заложеня окремого українського університету скорочений до 6 літ. 2) Місце осідку українського університету не буде зовсім преюдиковане в цісарськім письмі: означенє місця осідку має бути полишене рішеню законодатних чинників. 3) Письмо відступає від зазначеня чисто польського характеру теперішного львівського університету і запевнює вдержанє всїх признаних Українцям прав у львівськім університеті також в переходовім часі. 4) Українським професорам має бути в часї переходової стадії на львівськім університеті признаний співрішаючий голос в справах, про які рішає професорська колєгія.

Михайло Комаров.

Дня 18 м. м. номер на російській Україні Михайло Комаров, почесний член тов-а „Просьвіта" у Львові, основатель фонду Леонідового на премії за праці з історії Руси-України.

„Рада" приносить ряд дат з житя і діяльности сього українського діяча. Читаємо: Михайло Федорович Комаров народив ся в 1834 році. Участь в громадських українських справах почав брати в кінцем 60-их років. В 70-их роках, коли в Києві українські діячі почали видавати цілий ряд популярних книжок, вийшла в перекладі Комарова книжка: „Розмови про небо та землю". Року 1883 в додатку до складеного М. Старицьким альманаха „Рада" видав він свою працю: „Покажчик нової української літератури". Се була для тих часів дуже коштовна праця, бо вона давала перелік всїх українських видань з часів Котляревського. З сього часу почала ся богата літературна і бібліоґрафічна робота Комарова, якої він не кидав до останнїх днів свого житя.

Власть пересуду.

Що нераз стрітити ся можна по деяких наших селах з пересудами про всїлякі чари, се є знаною річию. Неправдоподібним однак видавало би ся, а преці се правдиве, щоби люди живучі в міліоновім містї в такий сам спосіб піддавали ся глупим пересудам і забобонам.

Властителька каменицї в Ню Йорку, під ч. 1659 Де Колл Аве., прийшла недавно до суду з жаданєм, щоби видати наказ арештованя „відьми", яка кинула проклін на її каменицю і тим проклоном спричинила, що в „проклятій" каменицї від двох місяців нїхто не мешкає і мимо знижения чиншу до половини ціни, нїхто не хоче спровадити ся.

Історія сего проклону така: Перед кількома місяцями спровадила ся до згаданої каменицї, в якій мешкало богато родин, стара жінка, про яку в короткім часї рознесла ся по цілім сусїдстві вість, що вміє дуже добре ворожити. Тож всї молоді жінки, хотячи дещо довідати ся про будучність, ішли до старої „ворожки", як по сьвячену воду. Небавом ворожка посварила ся з своєю найблизшою сусїдкою, молодою замужною жінкою, яка зі злости донесла до властительки каменицї, про практики ворожки. Наслїдком сего властителька виповіла ворожці мешканє. Видко, що для бізнесу ворожки мешканє в сїй каменицї було дуже відповідне, бо за всяку цїну хотіла в своїм мешканю позістати. Коли однак ніякі просьби не помогли, кинула в присутности кількох жінок проклін на цїлу каменицю, та заповіла всїм льокаторам, які нещастя і в якім часї їх навістять, коли будуть дальше мешкали в сїй каменицї. А жінцї, через котру мусїла випровадити ся, сказала, що її одинока дитина умре в протягу тижня.

Припадок хотів, що дійсно дитина сеї жінки по кількох днях заслабла і нагло померла. Сей випадок кинув пострах на мешканців сеї каменицї і переконав їх, що проклін ворожки має дійсну силу. Отже всї льокатори, хотячи уникнути заповідженних „відьмою" нещасть, чим скорше випровадили ся з каменицї.

В який спосіб суд здійме проклін з каменицї, а властителька переконає людий, що її дім не приносить нещасть — не знати.

Помисловий цар.

Недавно казав російський цар доставити до своєї палати для розглядженя образи визначних російських малярів, які то образи були призначені на виставу російської штуки в Петербурзї. Найбільше припав цареви до вподоби образ, що представляв покинену коханком дївчину з дитиною на руках. Закупивши сей образ для себе, запросив цар кількох міністрів і прокуратора синоду до свого кабінету, щоби показати їм образ. Всї, розуміє ся, вихвалювали добрий смак царя. Лише прокуратор синоду Саблєр стояв мовчки захмарений. Запитаний царем о гадку про образ, Саблєр відповів: „Ваше Величество, я чоловік старий і отвертий. Гадаю, що сей образ неморальний. Бо кого він представляє?... утриманку, покинену любовником і дитину, зроджену в неслюбнім подружю. Такий поганий образ не повинен бути тут, де є вже дорослі дочки". Цар задумав ся. „Я найшов спосіб — сказав по хвилї, а всїм присутним наче камінь впав з серця — скажу прикликати маляря, нехай на пальци сеї дївчини намалює слюбну обручку". Присутні приплеснули „помисловому" цареви.

Людність російської держави.

Після найновійших статистичних дат людність російської держави перейшла вже цифру 171 міліонів, отже від часу послїдної конскрипції в р. 1897 зросла о 42 міліонів. В той спосіб людність Росії перевисшає о 16 міліонів людність Німеччини, Австро-Угорщини і Франції разом взятих. Москалї до яких урядова статистика зачисляє також Русинів-Українців) становлять 65 процент людности російської держави, Турки і Татари 10 і пів процент, Поляки 6 процент, Жиди 4 процент і т. д. Мимо великого поступу, який в послїдних часах зробив російський промисл, є в Росії на кождих 1000 мешканців загальної людности 771 селян, а тільки 107 міщан. Фабричних робітників є в Росії 2,100.000.

Гріб царя Скитів.

На степах України богато могил, що здавна приковували до себе уваг людий. Нераз в темні ночи рили ся в них жадні гроша люди, шукаючи скарбів. Але й учені дослїдники старини (археольоги) шукали в їх нутрі слїдів житя давних людий. В останних часах російський археольоґ Веселовський, що довгі лїта дослїджував могилу „Солоха", доконав ся в ній до місця, де був похований цар Скитів, котрі мешкали на степах України перед нами. Ще перед роком знайшов він в тій могилї, в глибині 10 метрів гріб цариці. Але сей гріб був вже обікрадений якимись шукачами скарбів. В нїм знайдено ще лиш глиняні посуди, що були колись наповнені вином і оливою, мідяний котел з костями, золоту голку і инші дрібниці. Над сим гробом знайдено два кінські кістяки з останками дорогої золотом кованої збруї. Сей гріб казав догадувати ся, що мусить бути ще й гріб царя, бо в Скитів був звичай, що як вмер цар, то і царицю ховали разом з ним, хотяй вона ще була жива і здорова. І дійсно натрафили на гріб царя. Лежав він разом з чурою. Залізні збруї зітлїли, але цїлий зістав ся золотий шолом, бронзові наголінники і бронзова булава. Золоті бляхи, що вкривали цїле тїло як рибяча луска, прикрашені чудовими рисунками з житя Скитів. Над головою золота корона, на шиї золоте намисто. Довкола кістяки ріжної худоби і ще богато ріжних цїнних річий, що вказують на те, що з царом йшло в могилу все, що йому було потрібне в житю; навіть слуги і жінка живцем йшли в могилу. — Ся знахідка дуже цїнна для науки старини. Повинні нею занятн ся українські учені, бо належить вона до історії української землї. На жаль підуть ті всї скарби до петербурського музея, бо знайшов їх російський учений.

Надужитя в російських інституціях.

З постанови висших військових властий віддано під суд всїх служачих кременчуцького інтендантства на Полтавщині. Під суд віддано 6 полковників, 1 підполковника, 6 капітанів, 1 інжинера, 4 чиновників та инших. Надужитя в кременчуцькім інтендантстві істнували вже в 1904. р., при чім в 1910. р. загальна сума хабарів, взятих інтендентами, досягла 65.000 карбованців. Хто з доставців добре платив, тому дозволювано привозити лихі продукти, або й зовсїм не привозити нїчого. — Після урядової ревізії, зробленої в миколаївськім городськім позичковім товаристві на Херсонщині, викрито недостачу більше 4 міліонів рублів. Кредитори товариств звертались до міністерства фінансів з прошенєм допомочи товариству грішми, але міністерство рішучо відмовило.

Поляки в Прусії.

Вислїд послїдного населеня Прусії є доказом, що німецький стан посїданя в Прусії сильно скріпив ся в некорисіть Поляків. На 40 міліонів населеня Прусії має польське населенє всього 3 і пів міліона жителів. Процент польського населеня Прусії обнизив ся з 9.23 в 1890 році на 8.72. У всїх країнах східних Прус слїдне обниженє числа польського населеня. Так само і в добуваню земельної власности Поляки стратили дуже богато, бо коли кольонізаційна комісія добула від року 1886 земельний обшар 385.000 гектарів, то Поляки збільшили свій стан посїданя не цїлими 100.000 гектарами.

Під увагу

тим, що погорджують „язиком пастухов і свинопасов". Один з наших читачів прислав нам отсї уваги: У Шекспіра в „Купци з Венеції" є натяки на те, що анґлїйська бесїда не має в міжнароднім обходї найменшого значіня. В році 1582 пише Richard Macaster: анґлїйською бесїдою говорять тільки на нашім острові, і то не всюда. Поза Довером не має вона найменшої вартости. В році 1714 видав Італїєць Венерові словар найважнїйших бесїд Европи — латинської, французької, італїйської і німецької. Анґлїйської бесїди він не числив сюди. В році 1500 говорило анґл. бесїдою 4—6 міліонів людий, в році 1700 — 8 міліонів, в році 1800 — 20 міліонів, а в XIX ст. поширив ся вплив анґл. бесїди на 120 міл. людий. Як з початком 18. ст. відважив ся один професор у Липску читати свою лєкцію в німецькім язиці, то виступили проти него усї инші професори і доказували, що сей язик мужиків не годить ся нїяк до таких висоних річий як університетська наука. Герцоґиня Курляндська пише у своїх споминах з кінця 18. ст.: по французьки, по анґлїйськи я вивчилась з дитинства, по німецьки стілько, щоби заговорити до конюшого а по російськи знаю тілько два слова.

Донька міністра столярем.

Донька данського міністра Берітсена скінчила столярський курс і по предложеню власноручної столярської роботи дістала сьвідоцтво. Яко столярська учениця працювала вона в фабриці меблїв в Копенгадзї. За її приміром йдуть тепер й инші дочки визначних данських людий та вписують ся на практичну науку.

Микита зичить гроші.

Чорногорський король Микита позичає, де лиш може. Отсе тепер вислав до Порти жаданє позички 250 тисяч франків одноразової субвенції. В Порті здивували ся ізза сего його жаданя, бо король Микита не подав причини сеї грошевої претенсії.

Хитрощі еміґрантів.

На угварській верховині стрінув один жандарм на дорозї віз, паладований сїном. А що йому видало ся підозрілим поведенє візника, тож він перешукав фіру та знайшов під сїном двох людий, котрих сейчас арештував. Вони признали ся, що в Унґварі на ярмарку наймили галицького селянина з під Турки, щоби їх завіз потайки до Галичини, бо їм ізза ріжних перепон не вільно було покинути Угорщину. — Иншого підступу хопили ся знова задунайські Венди. Хотячи утїчи з своєї вітчини, зібрали ся разом, взяли церковну хоругов і устроїли похід на відпуст до Маріяцель. Погранична сторожа, не підозріваючи нїчого, перепустила їх без всякого труду через границю. Аж тоді, як хоругов відіслано назад, спостерегла поліція, що перепустила через границю еміґрантів, котрим не вільно було виїздити з краю.

ХТО ХОТІВ БИ ЗАНЯТИСЬ ЗБИРАНЄМ ОГОЛОШЕНЬ ДО КАЛЄНДАРЯ Р. Н. СОЮЗА НА РІК 1914, ЗВОЛИТЬ ВІДНЕСТИСЬ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ".

Поговірки про жінки.

Свої поговірки про жінки має кождий нарід. Сї поговірки сим інтересні і поучуючі, що можна з них витягнути осуд, в який спосіб ріжні народи відносять ся до своїх жінок та яку гадку кождий нарід виробив собі про вдачу і прикмети жінки і про сю ролю жінок, яку вони відграють в житю мущин.

Німець каже: „Піч і жінка мусять находити ся в кождім домі". Сю приповідку однак, чимраз менше тепер чути між Німцями — правдоподібно тому, що в Німеччині з кождим роком касують печи а заводять новомоднїйший спосіб огріваня домів.

Американець каже: „Як жениш ся, гляди, щоб твоя суджена мала правдиво жіночі прикмети душі і серця, а не дивн ся тільки на лице".

Француз: „Жінка є подібна до мішка з мукою. Як в него вдарить ся, найлучше вилїтає а найгірше остає".

Анґлієць: „Скромність, се прикмета, яку жінки у своїх вибранців більше хвалять ніж люблять".

Данець: „Жінка є як море; послушна сему, хто собі з неї богато не робить, страшна для сего, хто її боїть ся".

Швед: Їдж рибу, поки сьвіжа — віддавай доньку, поки молода".

Італїєць: „Є два роди жінок. Одні солодкі як мід, другі гіркі як гірчиця. Мід часами переміняє ся в гірчицю, се значить стає гіркий, — але ніколи з гірчиці не мож зробити меду".

Іспанець: „Жінкою і мулом мож лекше поводити по доброму, як по злому. Але на всякий случай мусить ся мати палицю в руках".

Турок: „Лїпше мати більше жінок, ніж одну. Бо як попадуть в колотнечу, що у жінок є цїлком зрозумілою річию — хоч ти будеш мати спокій".

Хінець: „Язик жінки се ніж, який ніколи не ржавіє".

А яку поговірку мають Русини про жінку? Найзагальнїйшою, по всїх околицях знаною є ся: „Жінки ся питай, але свій розум май".

Розтратник міліонів.

Звісного французького авіятора Армана Депер Дісена посаджено в тюрму під закидом розтрати 32 міліонів франків. Яким чином він заробляв сї гроші, нїхто дотепер не знає, досить, щойно послїдними часами спостережено, що він пускає ся на обманьства. Жалобу проти Депер-Дісена вніс президент надзираючої ради банку, з котрим він власне зачав свої фінансові операції. Робив він се в той спосіб, що за гроші позичені в банку закупляв з початку менші, а опісля чимраз більші скількости шовку. Банк давав йому з початку позички на дуже короткий час, коли переконав ся про його солідність, давав йому довші позички, послїдні на цїлий рік. Фінґованєм купна і продажі шовку удалось йому дістати в банку кредит на 32 міліонів. З тими грішми пустив ся Депер-Дісен на инші підприємства. Основав він перед всїм акційне товариство для будови аеропляни його конструкції заняли перше місце. На його монопляпах лїтали „королї воздуха", як: Ведрен, Вомон і ин. Його доходи виносили около міліона корон річно, бо він дістав замовленя на монопляни від французького воєнного міністерства, як також від Анґлії і Японії. Рівночасно він одначе провадив виставне житє, яке привело його до руїни. Приловлений на фікційнім зіставлюваню білянсів, просив, щоб його не нищити, та обіцяв ратами сплатити банкови свої довги, тимбільше, що після його запевнень, мав на се покритє. Його просьби не послухав банк, лише зарядив його арештованє.

Заручини в царській родинї.

Найстарша дочка російського царя Миколи Ольга має в недалекій будучности заручити ся з найстаршим сином румунського наслїдника престола, князем Каролем. Румунський наслїдник престола має незабаром поїхати на Крим, де стріне ся з царською родиною і там наступлять заручини.

ПРОСЬВІТНІ ВІЧА.

Elizabethport, N. J.

Дня 27. липня с. р. відбуло ся у нас загально-просьвітне віче при участи членів Братств сьв. Володимира і сьв. Михаїла, тов. ім. Мирослава Січинського і тов. „Запорожська Січ".

Предсідательствував вічу п. Теод. Жилка, а секретарами були п. І. Станько і Соф. Колодій.

Просьвітний реферат виголосив делеґат Р. Н. Союза, п. Дм. Андрейко.

В своїй довгій, горячій промові п. Андрейко, вказавши на ті невідрадні відносини, серед яких русько-українському народови приходить ся жити на своїй рідній землі в старім краю, та змалювавши на прикладі инших народів, що тільки тим народам гарно живе ся, які мають розвинену народну просьвіту, взивав всіх Русинів живучих в Америці, щоб горнули ся під прапор народної просьвітної роботи. Русини, які в Америці знаходять ся в матеріяльних обставинах, без порівнаня кориснійших, ніж наші браття в старім краю, мають обовязок працювати над своїм просьвітним піднесеням, чим посередно будуть ділати в користь цілої Руси-України. Користаючи з широкої американської свободи, повинні ми по всїх усюдах, де тільки живе український нарід організувати ся в своїх культурних та просьвітних товариствах, закладати свої школи, читальні і бібліотеки.

Сю просьвітну задачу народної роботи між Русинами в Америці взяла на себе „Просьвітна Комісія", яка завязала ся в лоні Р. Н. Союза, а яка організує просьвітні товариства по всїх плейсах, де живуть Русини.

По промові п. Андрейка, яка всїх присутних глубоко тронула, завязано сейчас товариство під іменем „Просьвіта", до якого записало ся еще підчас віча 38 членів. На цїли сего нового Товариства жертвувало від себе тов. „Запорожська Січ" квоту $5.00.

Предс. віча п. Жилка, подякувавши п. Андрейкови іменем вічевиків за виголошене реферату, а всїм присутним за участь в вічу, взиваєм всїх тутешних Русинів, щоби вписували ся до нового Товариства і инших до сего заохочували, замкнув віче.

Теод. Жилка, предс. віча,
І. Станько, секр. віча,
Соф. Колодій, секр. віча.

З Newark, N. J.

Колишне Братство сьв. Миколая, а теперішне товариство ім. Ів. Франка, скликало віче дня 24. серпня в честь сороклітної праці д-ра Ів. Франка.

Віче розпочав наш предсідатель В. Варніцький і покликав на час віча п. М. Мельника на предсідателя. Той покликав на писарів п. Т. Рудого і п. Т. Романцова. Відтак обяснив ціль віча. Передше слово виголосив п. П. Фурик. Він в коротких словах сказав, хто є Іван Франко, і чим заслужив на пошану і любов в нашім народі.

По вступнім слові мав відчит п. В. Кузів. Відчит сей опрацьований гарно і річево витиснув кождому, хто в силі був зрозуміти заслуги Івана Франка, щиру слезу, яко доказ симпатії для сего чоловіка, борця за свободу і волю.

По відчиті заняв слово п. Хандога. Говорив про заслуги Ів. Франка, про його сталий характер, через сорок літ працює виключно для свого поневоленого народа.

Потім зібрано жертви на дар для Ів. Франка в сумі $22.61. Підчас збірки віддеклямував п. Кравчук поезію Ів. Франка „Каменярі".

Потім говорив п. Бородайкевич і виказав все, що знав про діяльність Івана Франка, яко наочний сьвідок при заснованю радикальної партії. Порушив початки відродженя ще від славного борця М. Драгоманова, а скінчив на тім, що се сьвято має більше значінє для нас самих, як для Ів. Франка, тому, що ми дозріли оцінити працю таких людий, що посьвятили для нас своє житє.

Відтак прочитано резолюції, котрі принято одноголосно:

1. Тов. Івана Франка взиває, щоби всї Русини-Українці лучили ся в руські товариства.

2. Всї руські товариства взиваємо, щоби в імя нашої поневоленої вітчини покинули всї партійні і релїґійні роздори а злучились в одну братну родину.

3. Всї в злуці повинні ми старатись, щоби стати американськими сітізенами, удержувати читальні, вечірні школи, школи для дітий в руській мові і проче, що нам потрібне і корисне для відродженя нашого народу.

4. Проч з піяцькими балями і прочими забавами, котрі псують нашу молодіж, нищать наші уми і наносять ганьбу і шкоду нашому народови.

5. Тобі, Каменярю, засилаємо наше грімке „гаразд"! Куй і розбивай скалу, котра придавила наш народ. А як не ми, то наші діти підуть по вказаній Тобою дорозї, оцінять як слїд Твою працю і піднесуть прапор свободи, та братньої любви, котрої так мало є між нами Русинами. Жий, Каменярю, ще много лїт!

Віче відбуло ся гарно, але закінчило ся зле; сказати правду собі в очи, що по „гайдамацьки". В нас в Нюарку, як люди хочуть яке сьвято відсьвяткувати гарно, або щось доброго обговорити, то нюарські гайдамаки, (а є їх щось з пів дванайцята) мусять зчинити сварку і піднести свою червону латку. Вже з початку віча зачало повівати час від часу знаним нам гайдамацьким духом. Розуміє ся, що кожда сова свої діти хвалить — так і п. Хандога. Правду сказати, що Хандога такий смертельник і грішник як і вся прочія братія; любить хвалитись а часом і збрехати з п. Матейком.

Дальше п. Бородайкевич з радикальної партії залїзли аж до Бога. Я не хочу критикувати нікого, але знаю, що всї соціял-демократи признали кождому чоловікови, що він сам є паном своєї совісти і на жаднім мітінґу про релїґію ані вусом не моргнуть. Лише наші гайдамаки, як би не зачепили другого совісти, або і самого Бога, то би не могли жити.

А тепер ті панове, що для них всеґда мусить бути право, навіть висловили ся, що я яко член того товариства не маю права до него, лиш вони; тож прислянььмо ся їм уважно, а побачимо, яку просьвіту вони сїють поміж Русинами в Нюарку.

Мовчати — є часом злочином.

Поки я мовчав, то мовчав, але треба і правду в очи сказати, хотяйби мав за правду і згинути.

Я гадаю, що кождий читав в часописях, як то вони „Січ" Нюарську хотіли зруйнувати. Потім почали ся лестити коло церкви на Бікон стріт, але ми якось не числячись з ними, позбули ся їх. Нема де дїтись. Заложили собі читальню на Вест Кінеі стріт. Відтак перенесли ся на Говард стріт. І тут не йде. Брак гроша, а ту ще й „вуйко" загляне часом, бо вікна великі. На гроші порадили. Зробили скарбонку з бакси з великих шиґарів на добровільні жертви: в вікнах попідтягали троха висше ролети і діло ол райд.

Перший раз витягли около пять доларів з тої бакси. А на другий раз вже не було що витягнути, бо як говорили самі гайдамаки, що то їх орґанізатор розбив шафку, де складали книжки, відтак витяг баксу і забрав жертви і дещо з книжок. Так казали. А погнївав ся він за се, що заборонили там спати, варити їсти і т. д. йому і його якимсь там приятелям.

Тепер дальше є такі, що то водять дівчат так довго, аж поки гроший не пожичить, а як пожичить, то на вічне відданє.

А є і такі, що через них дівчина ще зістає в домі божевільних.

Є і такі, що в краю жінка і діти, а він возить другі моторовими човнами, бо його жінка проста, не вміє думати.

А є і такі що женились поти, поки роботи не мали, а їсти ся хотїло; а як підситив ся, чотири сотки змарнував то по судах, то на убраня, а відтак поїхав, а його жінка на плейзї.

А є і такі панове, що то відвідують других жінок, коли їх чоловіки при роботї.

Що, не гарний то соціялїзм?! А декотрі запившись, що сьвіта Божого не бачать, кричать: капіталїсти нас нищать!

Тепер запитаю вас, панове від нюарських гайдамаків, чи не кричите ви тому лиш, щоби закричати і закрити ваші чорні і підлі діла? Чи ви такою просьвітою що добудете, то покаже будучність.

На тім кінчу, але не забуду час від часу, для добра загалу, витикати блуди, щоби ми вже раз зрозуміли притчу: „Видиш тріску в оці брата свого, а не видиш колоди в оці твоїм".

Я сам буду дуже вдячний тому, хто мене на добру дорогу наверне, як я з неї зблуджу.

Тимко Рудий,
вічевий писар.

З New York, N. Y.

(Ювилей тов. „Запорожська Січ" в Ню Йорку).

Дня 1-го вересня с. р. обходило тов. „Запорожська Січ" в Ню Йорку десятьлітний ювилей свого істнованя, а при тій нагоді також посьвячене прапора Товариства.

Ювилейний обхід розпочав ся вже рано о 10-тій год. відправленєм Служби Божої в церкві сьв. Юрія, при 7-мій улиці за упокійну память померших членів Товариства, а о 4-тій год. попол. довершено в церкві урочистого посьвяченя прапора „Запорожської Січи".

В величавім походї з орхестрою на чолї, несено при дуже численнїй участи членів „Запорожської Січи" та відпоручників дружних українських Товариств і Братств новий прапор до церкви. Обряду посьвяченя прапора довершив о. Підгорецький, який при тій нагоді виголосив гарну, патріотичну промову про обовязки українських Товариств в Америці зглядом церкви і народа.

Вечером відбув ся в галї „Арлїнґтон Гол", при 8-мій улиці, ювилейний концерт.

Простора галя, гарно удекорована народними українськими барвами була битком заповнена публикою.

Концерт розпочав ся вступним словом п. І. Білобрама, голови „Запорожської Січи". Відтак слїдували хорові продукції трех хорів: „Українського Хору" з Ню Йорку під управою п. М. Климкова, „Драматично-сьпівацького Кружка" з Джерзи Сіти під батутою п. О. Стеткевича і „Хору Запорожської Січи" під управою п. М. Корикори. Фортепянове сольо на 4 руки, виконали п-ни Й. Яремівна і В. Стеткевичівна, скрипкові соля в супроводї фортепяна відограв п. М. Корикора, а дует М. Лисенка, „Зацвила в долині червона калина", відсьпівали п-на М. Топільницька і д. Т. Качмар. Вкінци виконали п-ни Г. Топольніцка, М. Топольніцка, Е. Грещуківна і А. Грещуківна вправи ручниками з відповідними народними сьпівами. д. І. Добрянський віддеклямував „Посланіє" Т. Шевченка а д. К. Камінський в короткім відчиті представив історію тов-а „Запорожської Січи". Всї точки проґрами концерту виконано гарно і старанно. Головно „Вулиця", вязанка нар. пісень, Ф. Колесси, відсьпівана гарно мішаним хором під управою п. М. Корикори, всїм присутним дуже подобала ся.

На сїм місци треба зазначити, що цїлою душею концерту був п. Корикора. Показав він наглядно свій всесторонний музичний талан і образованє, та свою вправну руку як діриґент. Коли нюйорська Русь позискала в особі п. Корикори правдиво-музичну силу, сама собою насуває ся гадка, чи не було би добре і на часї заснувати загальне сьпівацько-музичне Товариство, яке згуртувало би коло себе всїх сьпіваючих Русинів Ню Йорку, Брукліна і Джерзи Сіти. Попри спеціяльні хори, які є при кождім Товаристві, таке загальне сьпівацьке Товариство дуже нам придало би ся. Ходить головно о чоловіка, який би мав час і охоту таким Товариством заняти ся. А до сего думаю, як раз надає ся п. Корикора.

По концерті відбув ся баль, який протягнув ся до пізної ночі.

Присутний.

З Syracuse, N. Y.

Богато говорить ся і пише ся про брак осьвіти у нашого народа. Оно є правда і кождий з нас се мусить признати, що нам еще далеко до сего уровеня культури і осьвіти, на якім стоять инші народи.

Ходжу я раз вечером по скінченій роботї улицями міста, та роздумую собі, чому се наш нарід якось так линяво горне ся до просьвіти, чому з кождим тижнем чим раз менше вливає жертв на „Рідну Школу". Таж думаю, кождий з наших людий, хто приїхав до Америки, та має вже троха відкриті очи на сьвіт божий, знає, що в нинїшних часах чоловікови без осьвіти тяжко і стидно жити на сьвітї. Також міркую собі, на тих 10 або 5 центів тижнево чи місячно, кождому з нас тут в Америці не так тяжко здобути ся, щоби жертвувати на таке просьвітне діло, як „Рідна Школа".

Аж нараз мою задуму перервали проразливі звуки якоїсь музики. Оглядаю ся і виджу, що на розї улиці цїла велика товпа людий зібрала ся, та чомусь пильно прислухує ся. Підійшов і я до товпи, яка раз-враз збільшала ся, бо зі всїх сторін надбігали нові люди. І побачив я обідранця, який поразливо грав на старій катаринці якусь котячу мельодію, та продавав по 5 центів „віціі льоси", які кождому купуючому мали проповісти його будучу судьбу; продавав також по 5 центів всїлякі оглуплюючі брошурки, які подавали раду, як найлїпше дівчина може подобати ся хлопцеви, а хлопець дівчатам.

І довгу хвилю стояв я при катаринці, та приглядав ся товпі. Та не знайшов я в нїй анї Американців, анї Німців, анї Італїйців — виключно знакомих менї наших людий, які на перегін купували у проворного жида „льоси" і дрантиві брошурки. Ось подумав я до якої лїтератури, до яких книжок горнуть ся наші люди, на яке сьміте, на котре культурна людина і не погляне, тратять Русини гроші... ті центи, яких вже не стає на „Рідну Школу", або на пожиточні руські книжки.

Сумне але правдиве.

Пилип Парибус.

З Akron, Ohio.

Коли приходить ся писати про акронських Русинів, то аж прикро і тяжко брати перо до рук. Такі річи між нашими братьми тут водять ся і таке „безголовє" найшло на тутешних Русинів, що дїйсно сором розповідати про се сьвітови.

Є нас тут понад 150 руських родин а годї на се здобути ся, щоби заложити свою церков, щоби зорґанїзувати які пожиточні товариства. На заложенє своєї церкви Русини жалують гроший, тому ходять до православної церкви; свої діти дають хрестити російському попови-батюшці, бо кажуть, що то все одно. Але гроший на горівку і пиво не жалують, бо кажуть що по праці є потрібна забава. А „забава" полягає на тім, щоб як найбільше випити; тож не дивниця, що по такій „взнеслій" забаві найлїпші сусїди і приятелї потрафлять собі носи розбивати і цеглами на себе кидати, як се недавно тут приключило ся.

Правда, що є тут і одиниці, які хотіли би якісь лучші порядки завести між акронськими Русинами; однак стараня їх, доки загал відносить ся до піднесеня тутешного руського житя цїлком апатично, а навіть ворожо — не можуть мати успіху.

Тих кілька терпких слів під адресою руського загалу в Акрон пишу не із злости, але в тій цїли, щоби тутешні Русини вже раз очуняли з бездїйности та подбали про розбудженє між собою якогось народного житя.

В першій мірі конче повинні заснувати свою церков, яка попри сповнюваню релїґійних, етичних і моральних потреб, становити буде нашу народну твердиню в удержаню наших людий при своїй народности. Се брехня, що російська і наша церков, се то само. Ніколи чуже, а до того відмінне, не може бути своїм. Тож дуже погано поступають деякі акронські Русини, коли прибувши до Америки цурають ся свого народу і своєї віри, в якій жили їх батьки і їх виховали.

По заснованю церкви прийде черга і на заснованє пожиточних руських товариств, які злучать Русинів разом в товариськім пожитю, удержать в них любов до нашої рідної мови і чудової руської пісні, та піднесуть просьвітний уровень акронських Русинів.

Член Р. Н. Союза.

ДОПИСИ.

З Detroit, Mich.

Дня 17. серпня відіграли члени „Запорожської Січи" в Дітройт, Міч., народну штуку „Не ходи Грицю па вечерниці".

Представленє відбуло ся при участи великого числа публики і загально беручи випало добре.

Ролю Марусї відограла з правдивим чутєм, дуже добре і старанно п-на С. Королишин. Її незвичайно ніжний, милий голос, гарна вимова, свобідні, природні рухи та інтелїґентна гра, полягаюча на правдивім зрозуміню і перестудіованю штуки, се сценїчні прикмети п. С. Королишин, яких могла би її позавидувати неодна фахова артистка.

Рівнож добре, гарно і з темпераментом відіграли свої ролї п. М. Королишин і п. М. Гой. Також всї инші, менші жіночі ролї випали дуже гарно і старанно.

Значно слабше випали мужеські ролї. Взагалї мусить ся замітити, що аматори були зле ухарактеризовані, що робить на публику немиле вражінє, та не старали ся бути в грі природними. Неприродність гри, то є рухів і вислову, т. зв. дикції — є великою хибою, якої кождий артист і аматор повинен головно вистерігати ся. Також треба уважати при роздаваню роль, щоби ролї відповідно між аматорів ділити. Поважному з успособленя аматорови не мож ніколи приділювати веселої ролї, бо він ніколи її добре не віддасть, хочби як старав ся; а чоловікови веселої, живої вдачі не мож дати ролї, в якій треба удержати поважний настрій.

Обсада найважнїйших роль була така: Гриця грав п. Й. Королишин, Хому — п. Федоренко, Потапа — п. Філяс, а Дмитра — п. Войтович.

Добре би було, щоби на будуче аматорський кружок „Запорожської Січи" старав ся стягнути до своїх театральних вистав також людий з поза товариства, які є обізнані зі сценою, а своєї участи в представленю певно би не відмовили.

Тимко Очко.

Дідусева пісонька.

Слота, го, го, то велика пані! Як завзяла ся, то до кількох неділь зїгнала всїх Чиплків до хати, ще й сорокату квочку з півкопою дрібних, іно що вдіваючих ся в пірячко підкіпнят. А самих Чипликів було тут немало.

Був сивий, як голуб дідусь Опанас. Сидів на постели і латав стару рукавицю. Була сива бабуся Маланка. Сиділа при кужели і пряла, усьміхаючи ся подеколи до тонесеньких ниток, що їх на веретено уміло звивала. Був син Микола. Посапував і загинав суковату грабову капицю, приглядаючи ся їй уважно, чи не вломить ся. Була невістка Ганна, гарна висока жінка. Стояла при кухни і доварювала обід. Вона позирала подеколи на чоловіка, немов би хотїла сказати: От бавиш ся! Ладиш капицю, а молотити нема що, все погнило. Була чорнява струнка дівчина Параня, найстарша донька Миколи та Ганни. Силяла дрібні червоні кораї, заглядаючи подеколи в вікно, чи не випогоджує ся. Було в кінци пятеро молодших внуків, три хлопчики і дві дівчинки. Заводили всїлякої, то сьміяли ся то плакали, заглядаючи до дідуся. Та дідусь не хмарив ся, а усьміхав ся до рукавиці, що мов великий чорний птах, в його руках гойдала ся. Гамірно було, та вже найдужше полопувала сорокта квочка, а підкіпнята то вже так „цвали" що аж хата ходила.

— Забагло ся їй підкіпнят! — воркнув Микола до жінки.

— А я ж знала, що така слота буде? — обізвала ся Ганна.

— Було піти до них, (до ревита, бо Ганна була дочка дяка). Вони письменні, мають „вокуляри", читають великі книги, знають ся на погоді і були би тобі сказали.

— Іди, йди, ти премудрий Соломоне!

— А ти дурна куряча мамо!

Було би прийшло до сварки, та дідусь нахмурив брови і покликнув:

— Ано, діти, до мене, засьпіваємо пісоньку. Внуки прискочили до дідуся. Вони знали тоту дідусеву пісоньку. Чули її вже не раз, а все в слоту, але все бігли на зазив. А дідусь випростував ся і починав хоркавим грубим голосом, а внуки гей дзвіночки за ним. І лунала дідусева пісонька:

„Гадина! гадина!
Веретільниця!
На дворі доц іде!
Земетільниця!
Вуж! вуж! вуж!

І здало ся, що то не дідусь сьпівав пісоньку з внуками, а вода, продерши в чорній стрісї діру, влітала попри сволок до хати. Вона торкала сухе зїлє на образах а „Сьвяті" хмарили ся, і сьпівали також.

Пісня несла ся через хату в вікно, до сьвітла. А як втихала, то здавало ся, що попри кучері Парані, повзе довгий вуж, й тягне за собою гамір з хати, враз з лопотом сорокатої квочки і „цванє" підкіпнят.

Лев Лотоцький.

КОЗАК.

Гей, козаче з України
Змінила ся доля,
Нема князів ні гетьманів,
Деж є наша воля?

Де твій коник сиво-гривий,
Як вітер скоренький,
На якім, було, гуляєш
Як весь степ рівненький?

Де є шабля з криці-стали,
Що в руках літала,
Що лихих Татарів, Турків
Як солому клала?

Де куренні отамани,
Осаули наші славні
І де пісні, і де думи —
Діла наші славні?

Гей, козаче з України
Змінила ся доля!
Нема князів ні гетьманів,
Деж є наша воля?

Д. О.

ПОДЯКА.

Тов. „Запорожська Січ" в Ню Йорку, складає в сїй дорозї свою щиру подяку всїм Товариствам і Братствам, які зволили взяти участь в її ювілейнім сьвятї і при посьвяченю прапора.

Спеціяльну подяку складаємо „Українському Хорови", який під управою п. І. Климка взяв участь в обрядї посьвяченя прапора і на концертї, та хорови „Драматично-сьпівацького Кружка" з Джерзи Сіти, Н. Дж., який під проводом п. О. Стеткевича гарно відсьпівав на концертї чотири пісні.

Не менше щиру подяку складаємо о. Підгорецькому за посьвяченє прапора і за Його гарні патріотичні слова, виповіджені до нашого Товариства.

Вкінци всїм Пов. Товаришкам і Товаришам, головнож п. діріґентови М. Корикорі, складаємо за їх великі труди щире Спаси Біг.

Тов. „Запорожська Січ".

КАЛЕНДАР.

ВЕРЕСЕНЬ.

к. ст.	Дні	Руські сьвята
11	Четвер	† Усік. гл. Іоана
12	Пятн.	Александра
13	Субота	Пол. п. Пр. Д.
14	Неділя	13. Сим.
15	Понед.	Мамaнта
16	Вівтор.	Антима
17	Середа	Вавила, Мойсея

НОВИНКИ.

Переговори в справі українського університету.

Міністерство просьвіти в Відни предложило Українському Клюбови і польському Колу новий проєкт відручного цісарського письма, який мав би творити підставу переговорів в справі основаня українського університету.

Засадничі точки сего найновійшого проєкту такі:

1) Речинець заложеня окремого українського університету скорочений до 6 літ. 2) Місце осідку українського університету не буде зовсім преюдиковане в цісарськім письмі: означене місця осідку має бути полишене рішеню законодатних чинників. 3) Письмо відступає від зазначеня чисто польського характеру теперішнього львівського університету і заневнює вдержанє всїх признаних Українцям прав у львівськім університеті також в переходовім часі. 4) Українським професорам має бути в часі переходової стадії на львівськім університеті признаний співрішаючий голос в справах, про які рішає професорська колегія.

Михайло Комаров.

Дня 18 м. м. помер на російській Україні Михайло Комаров, почесний член тов-а „Просьвіта" у Львові, основатель фонду Леонідового на премії за праці з історії Руси-України.

„Рада" приносить ряд дат з житя і діяльности сього українського діяча. Читаємо: Михайло Федорович Комаров народив ся в 1834 році. Участь в громадських українських справах почав брати в кінцем 60-их років. В 70-их роках, коли в Київі українські діячі почали видавати цілий ряд популярних книжок, вийшла в перекладі Комарова книжка: „Розмови про небо та землю". Року 1883 в додатку до складеного М. Старицьким альманаха „Рада" видав він свою працю: „Покажчик нової української літератури". Се була для тих часів дуже коштовна праця, бо вона давала перелік всїх українських видань з часів Котляревського. З сього часу почала ся богата літературна і бібліографічна робота Комарова, якої він не кидав до останніх днів свого житя.

Власть пересуду.

Що нераз стрітити ся можна по деяких наших селах з пересудами про всілякі чари, се є знаною річю. Неправдоподібним однак видавало би ся, а прецї се правдиве, щоби люди живучі в міліоновім місті в такий сам спосіб піддавали ся глупим пересудам і забобонам.

Властителька камениці в Ню Йорку, під ч. 1659 Де Колл Аве., прийшла недавно до суду з жаданем, щоби видати наказ арештованя „відьми", яка кинула проклін на її каменицю і тим прокльоном спричинила, що в „проклятій" камениці від двох місяців ніхто не мешкає і мимо зниження чиншу до половини ціни, ніхто не хоче спроваджати ся.

Історія сего проклону така: Перед кількома місяцями спровадила ся до згаданої камениці, в якій мешкало богато родин, стара жінка, про яку в короткім часі рознесла ся по цілім сусїдстві вість, що вміє дуже добре ворожити. Тож всї молоді жінки, хотячи дещо довідати ся про будучність, ішли до старої „ворожки", як по сьвячену воду. Небавом ворожка посварила ся з своєю найблизшою сусідкою, молодою замужною жінкою, яка зі злости донесла до властительки камениці, про практики ворожки. Наслїдком сего властителька виповіла ворожці мешкане. Видко, що для бізнесу ворожки мешкане в сїй камениці було дуже відповідне, бо за всяку цїну хотіла в своїм мешканю позістати. Коли однак ніякі просьби не помогли, кинула в присутности кількох жінок проклін на цілу каменицю, та заповіла всім льокаторам, які нещасти і в якім часї їх навістять, коли будуть дальше мешкали в сїй камениці. А жінці, через котру мусїла виправадити ся, сказала, що її одинока дитина умре в протягу тижня.

Принадок хотів, що дійсно дитина сеї жінки по кількох днях заслабла і нагло померла. Сей випадок кинув пострах на мешканців сеї камениці і переконав їх, що проклін ворожки має дійсну силу. Отже всї льокатори, хотячи уникнути заповідженних „відьмою" нещасть, чим скорше випровадили ся з камениці.

В який спосіб суд здійме проклін з камениці, а властителька переконає людий, що її дім не приносить нещасть — не знати.

Помисловий цар.

Недавно казав російський цар доставити до своєї палати для розглядненя образи визначних російських малярів, які то образи були призначені на виставу російської штуки в Петербурзї. Найбільше припав цареви до вподоби образ, що представляв покинену коханком дівчину з дитиною на руках. Закупивши сей образ для себе, запросив цар кількох міністрів і прокуратора синоду до свого кабінету, щоби показати їм образ. Всї, розуміє ся, вихвалювали добрий смак царя. Лише прокуратор синоду Саблєр стояв мовчки захмарений. Запитаний царем о гадку про образ, Саблєр відповів: „Ваше Величество, я чоловік старий і отвертий. Гадаю, що сей образ неморальний. Бо кого він представляє?... утриманку, покинену любовником і дитину, зроджену в неслюбнім подружю. Такий поганий образ не повинен бути тут, де є вже дорослі дочки". Цар задумав ся. „Я найшов спосіб — сказав по хвилї, а всїм присутним наче камінь впав з серця — скажу прикликати маляря, нехай на пальци сеї дівчини намалює слюбну обручку". Присутні приплеснули „помисловому" цареви.

Людність російської держави.

Після найновійших статистичних дат людність російської держави перейшла вже цифру 171 міліонів, отже від часу послїдної конскрипції в р. 1897 зросла о 42 міліонів. В той спосіб людність Росії перевисшає о 16 міліонів людність Німеччини, Австро-Угорщини і Франції разом взятих. Москалї до яких урядова статистика зачисляє також Русинів-Українців) становлять 65 процент людности російської держави, Турки і Татари 10 і пів процент, Поляки 6 процент, Жиди 4 процент і т. д. Мимо великого поступу, який в послїдних часах зробив російський промисл, є в Росії на кождих 1000 мешканців загальної людности 771 селян, а тільки 107 міщан. Фабричних робітників є в Росії 2.100.000.

Гріб царя Скитів.

На степах України богато могил, що здавна приковували до себе увагу людий. Нераз в темні ночи рили ся в них жадні гроша люди, шукаючи скарбів. Але й учені дослїдники старини (археольоги) шукали в їх нутрі слїдів житя давних людий. В останних часах російський археольоґ Веселовський, що довгі літа досліджував могилу „Солоха", доконав ся в ній до місця, де був похований цар Скитів, котрі мешкали на степах України перед нами. Ще перед роком знайшов він в тій могилї, в глибині 10 метрів гріб цариці. Але сей гріб був вже обікрадений якимись шукачами скарбів. В нім знайдено ще лиш глиняні посуди, що були колись наповнені вином і оливою, мідяний котел з костями, золоту голку і инші дрібниці. Над сим гробом знайдено два кінські кістяки з останками дорогої золотом кованої збруї. Сей гріб казав догадувати ся, що мусить бути ще й гріб царя, бо в Скитів був звичай, що як вмер цар, то і царицю ховали разом з ним, хотяй вона ще була жива і здорова. І дійсно натрафили на гріб царя. Лежав він разом з чурою. Зелїзні збруї зітлїли, але цїлий зістав ся золотий шолом, бронзові наголїнники і бронзова булава. Золоті бляхи, що вкривали цїле тіло як рибяча луска, прикрашені чудовими рисунками з житя Скитів. Над головою золота корона, на шиї золоте намисто. Довкола кістяки ріжної худоби і ще богато ріжних цїнних річий, що вказують на те, що з царом йшло в могилу все, що йому було потрібне в житю; навіть слуги і жінка живцем йшли в могилу. — Ся знахідка дуже цїнна для науки старини. Повинні нею заняти ся українські учені, бо належить вона до історії української землї. На жаль підуть ті всї скарби до петербурського музея, бо знайшов їх російський учений.

Надужитя в російських інституціях.

З постанови висших військових властий віддано під суд всїх служачих кременчуцького інтендантства на Полтавщині. Під суд віддано 6 полковників, 1 підполковника, 6 капітанів. 1 інжинера, 4 чиновників та инших. Надужитя в кременчуцькім інтендантстві істнували вже в 1904. р., при чім в 1910. р. загальна сума хабарів, взятих інтендентами, досягла 65.000 карбованців. Хто з доставців добре платив, тому дозволювано привозити лихі продукти, або й зовсїм не привозити нїчого. — Після урядової ревізії, зробленої в миколаївськім городськім позичковім товаристві на Херсонщині, викрито недостачу більше 4 міліонів рублїв. Кредитори товариств звертались до міністерства фінансів з прошенєм допомочи товариству грішми, але міністерство рішучо відмовило.

Поляки в Прусії.

Вислїд послїдного населеня Прусії є доказом, що нїмецький стан посїданя в Прусії сильно скріпив ся в некорисгь Поляків. На 40 міліонів населеня Прусії має польське населенє всього 3 і пів міліона жителїв. Процент польського населеня Прусії обнизив ся з 9.23 в 1890 році на 8.72. У всїх країнах східних Прус слїдне обниженє числа польського населеня. Так само і в добуваню земельної власности Поляки стратили дуже богато, бо коли кольонїзаційна комісія добула від року 1886 земельний обшар 385.000 гектарів, то Поляки збільшили свій стан посїданя не цїлими 100.000 гектарами.

Під увагу

тим, що погорджують „язиком пастухов і свинопасов". Один з наших читачів прислав нам отсї уваги: У Шекспіра в „Купци з Венеції" є натяки на те, що анґлїйська бесїда не має в міжнароднім обходї найменшого значіня. В році 1582 пише Richard Macaster: анґлїйською бесїдою говорять тілько на нашім острові, і то не всюда. Поза Довером не має вона найменшої вартости. В році 1714 видав Італїєць Венерові словар найважнїйших бесїд Европи — латинської, французької, італїйської і нїмецької. Анґлїйської бесїди він не числив сюди. В році 1500 говорило анґл. бесїдою 4—6 міліонів людий, в році 1700 — 8 міліонів, в році 1800 — 20 міліонів, а в XIX ст. поширив ся вплив анґл. бесїди на 120 міл. людий. Як з початком 18. ст. відважив ся один професор у Липску читати свою лекцію в нїмецькім язицї, то виступили проти него усї инші професори і доказували, що сей язик мужиків не годить ся нїяк до таких високих річий як унїверситетська наука. Герцоґиня Курляндська пише у своїх споминах з кінця 18. ст.: по французьки, по анґлїйськи я вивчилась з дитиньства, по нїмецьки стілько, щоби заговорити до конюшого а по російськи знаю тілько два слова.

Донька міністра столярем.

Донька данського міністра Берітсена скінчила столярський курс і по предложеню власноручної столярської роботи дістала сьвідоцтво. Яко столярська учениця працювала вона в фабриці меблїв в Копенгадзї. За її приміром йдуть тепер й инші дочки визначних данських людий та вписують ся на практичну науку.

Микита зичить гроші.

Чорногорський король Микита позичає, де лиш може. Отсе тепер вислав до Порти жаданє позички 250 тисяч франків одноразової субвенції. В Портї здивували ся ізза сего його жаданя, бо король Микита не подав причини сеї грошевої претенсії.

Хитрощі еміґрантів.

На унґварській верховині стрінув один жандарм на дорозї віз, наладований сїном. А що йому видало ся підозрілим поведенє візника, тож він перешукав фіру та знайшов під сїном двох людий, котрих сейчас арештував. Вони признали ся, що в Унґварі на ярмарку найняли галицького селянина з під Турки, щоби їх завіз потайки до Галичини, бо їм ізза ріжних перепон не вільно було покинути Угорщину. — Иншого підступу хопили ся знова задунайські Венди. Хотячи утїчи з своєї вітчини, зібрали ся разом, взяли церковну хоругов і устроїли похід на відпуст до Маріяцель. Погранична сторожа, не підозріваючи нїчого, перепустила їх без всякого труду через границю. Аж тоді, як хоругов відіслано назад, спостерегла полїція, що перепустила через границю еміґрантів, котрим не вільно було виїздити з краю.

ХТО ХОТІВ БИ ЗАНЯТИСЬ ЗБИРАНЄМ ОГОЛОШЕНЬ ДО КАЛЕНДАРЯ Р. Н. СОЮЗА НА РІК 1914, ЗВОЛИТЬ ВІДНЕСТИСЬ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ".

Поговірки про жінки.

Свої поговірки про жінки має кождий нарід. Сї поговірки сим інтересні і поучуючі, що можна з них витягнути осуд, в який спосіб ріжні народи відносять ся до своїх жінок та яку гадку кождий нарід виробив собі про вдачу і прикмети жінки і про сю ролю жінок, яку они відграють в житю мущин.

Нїмець каже: „Піч і жінка мусять находити ся в кождім домі". Сю приповідку однак, чимраз менше тепер чути між Нїмцями — правдоподібно тому, що в Нїмеччині з кождим роком касують печи а заводять новомоднїйший спосіб огріваня домів.

Американець каже: „Як жениш ся, гляди, щоб твоя суджена мала правдиво жіночі прикмети душі і серця, а не дивись тільки на лице".

Француз: „Жінка є подібна до мішка з мукою. Як в него вдарить ся, найлучше вилїтає а найгірше остає".

Анґлієць: „Скромність, се прикмета, яку жінки у своїх вибранців більше хвалять нїж люблять".

Данець: „Жінка є як море; послушна сему, хто собі з неї богато не робить, страшна для сего, хто її боїть ся".

Швед: Їдж рибу, поки сьвіжа — віддавай доньку, поки молода".

Італієць: „Є два роди жінок. Одні солодкі як мід, другі гіркі як гірчиця. Мід часами переміняє ся в гірчицю, се значить стає гіркий, — але нїколи з гірчицї не мож зробити меду".

Іспанець: „Жінкою і мулом мож лекше поводити по доброму, як по злому. Але на всякий случай мусить ся мати палицю в руках".

Турок: „Лїпше мати більше жінок, нїж одну. Бо як попадуть в колотнечу, що у жінок є цілком зрозумілою річию — хоч ти будеш мати спокій".

Хінець: „Язик жінки се ніж, який нїколи не ржавіє".

А яку поговірку мають Русини про жінку? Найзагальнїйшою, по всїх околицях знаною є ся: „Жінки ся питай, але свій розум май".

Розтратник міліонів.

Звісного французького авіятора Армана Депер Дісена посаджено в тюрму під закидом розтрати 32 міліонів франків. Яким чином він заробляв сї гроші, ніхто дотепер не знає, досить, щойно послїдними часами спостережено, що він пускає ся на обманьства. Жалобу проти Депер-Дісена вніс президент надзираючої ради банку, з котрим він власне зачав свої фінансові операції. Робив він се в той спосіб, що за гроші позичені в банку закупляв з початку менші, а опісля чимраз більші скількости шовку. Банк давав йому з початку позички на дуже короткий час, коли переконав ся про його солідність, давав йому довші позички, послїдні на цїлий рік. Фінґованєм купна і продажі шовку удалось йому дістати в банку кредит на 32 міліонів. З тими грішми пустив ся Депер-Дісеен на инші підприємства. Оснував він перед всїм акційне товариство для будови аеропляни його конструкції заняли перше місце. На його монопляпах лїтали „королї воздуха", як: Ведрен, Вомон і ин. Його доходи виносили около міліона корон річно, бо він дістав замовленя на монопляни від французького воєнного міністерства, як також від Анґлїї і Японії. Рівночасно він одначе провадив виставне житє, яке привело його до руїни. Приловлений на фікційнім зіставлюваню білянсів, просив, щоб його не нищити, та обіцяв ратами сплатити банкови свої довги, тимбільше, що після його запевнень, мав на се покритє. Його просьби не послухав банк, лише зарядив його арештованє.

Заручини в царській родинї.

Найстарша дочка російського царя Миколи Ольга має в недалекій будучности заручити ся з найстаршим сином румунського наслїдника престола, князем Каролем. Румунський наслїдник престола має незабаром поїхати на Крим, де стріне ся з царською родиною і там наступлять заручини.

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтара або агента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годне гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на однїй стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Нюйорські киринники.

Деякі нюйорські „патріоти“, яким не поталанило дістати ся підчас послїдної конвенції нового Союза до народного „жолоба“, закладають собі свою власну запомогову орґанїзацію. На днях розкинули вони по цїлім Ню Йорку відозву ось такого змісту*):

ДО УКРАЇНЦЇВ НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦЇ!

Поважані Українцї і Українки!

Сего місяця основувалась спеціяльно на Ню-Йорк і околицю нова запомогова орґанїзація під назвою:

„Українська Громада“.

Причина основаня сеї орґанїзації була ось яка:

Коли ми належали до обох Союзів. бачили аж дуже добре що платимо і платимо, а беремо мало, або й зовсїм нїчого. Сї розмети, які ми платимо до Союзів пожерала околиця Скрентону, значить — майнери.

На се наведемо факти і ось вони: З Ню-Йорку належачі члени до старого Союза заплатили в протягу 3. літ близько 20 тисяч дол. а взяли всего 2 тисячі (2000 дол.): знов до нового Союза заплатили від його основаня до конвенції, яка відбулась в маю с. р. около 14 тисяч 600 дол. а взяли всего 1. тисяч дол. (з 55 від.)

Отже приглянувшись повисшим фактам, аж надто нам ясно стає, що Нюйорчанам і дооколичним людям, що живуть близько Ню Йорку, які належать, чи коли небудь належали до сих орґанїзацій було лишень заплатити розмет, а не питати на що.

Можливо, що де-які люди скажуть ось таке: „Чому ми маємо лишати своїх братів, котрі роблять небезпечнїйші роботи?“ Добре! Ми-б їх не повинні лишити, алеж і годї, щоб ми не обчислились зі своїми видатками, як рівнож не стали в своїй обороні визискуваня. Чомуж то Союзи не завели в себе пр. сего. щоб люди, що належать до Союзів, а роблять небезпечну роботу, пр. в майнах, щоб платили пару центів більше, чим люди що роблять по фабриках. Наколиб котрий небудь з Союзів запровадив був сю систему в своїх розметах в такім разї річ певна, що небулоб нинї сих роздорів поміж робітниками фабричними а майнерами.

Тут знов инька річ. Ню Йорк з околицею числить около 20 тисяч Українців. Отжеж, місто ходити тим Українцям по таких орґанїзаціях де їх осідки суть в значнім віддалї від Ню-Йорку і нїколи не знати як господарюють урядники в орґанїзації. то річ певна, що не можливо. Бо тих 20 тисяч Українців є в змозї, а навіть повинні сотворити орґанїзацію, котру можуть і повинні кождої хвилї сконтролювати.

Тож ми, котрі покладаємо свої стараня щоб ново-основана орґанїзація „Українська Громада“ на Ню Йорк і околицю зростала в силу, кличемо до Вас Українцї з Ню Йорку і околицї: вступайте громадно до сеї орґанїзації!

На початках вступ і місячна вкладка така: На $1000 — $1.00, на $500 — 50 цт. Відділи, що приступають відразу до „Укр. Громади“ мають право до посмертного від дня вступу, а поодинокі члени доперва по 6 місяцях.

Касієр „Укр. Громади“ є бондований на два тисячі долярів.

Дальшу часть сього „універсалу“, що поучує будучих членів „Української Громади“, на чию адресу посилати гроші і т. п. — пропускаємо як річ для наших читачів неінтересну. Наводимо лише „Тимчасовий уряд“ проєктованої орґанїзації: А. Бучак, предсїдатель; І. Ханачівський, заст. предс.; Й. Хомів, касієр; М. Мельник, заст. кас.; І. Романишин, секр.; П. Ружак, заст. секр.; контрольна комісія: С. Чїснок, С. Процик і А. Поліщук; радні: С. Сїмків, І. Головчак, С. Бемко, І. Жовнїр, Д. Кваснюк і Й. Горбатюк; Т. Федчишин, орґанїзатор; А. Сокіл, заст. орґ.; статутова комісія: В. Дзядів, Климович і Підгірний.

Попробуймо обговорити здебільша моральну вартість тих арґументів, якими послугуєть ся тимчасовий уряд „Укр. Громади“.

На початку наведеного циркуляра сказано, що нова запомогова орґанїзація основувалась спеціяльно на Ню Йорк і околицю. Основателї, як видко, „забули“ подати до відома загалу, які властиво місцевости зачисляють вони до „околицї“ Ню Йорку: чи тілько ті плейзи, що лежать в стейтї ню-йорськім, чи також і ті, що лежать в стейтї Ню Джерзи. Сю загадку розвяжуть нюйорські сепаратисти мабуть аж тодї, коли до їх орґанїзації зголосить ся відповідне число членів з обох названих стейтів... Пождемо терпеливо на сю розвязку, а покищо йдім далї.

„Коли ми належали до обох Союзів — арґументує п. А. Бучак і його прихвостнї — бачили аж дуже добре, що платимо і платимо, а беремо мало, або й зовсїм нїчого. Сї розмети, які ми платимо до Союзів, пожирала околиця Скрентону (чому лише Скрентону?). значить — майнери“. Наведені слова мають бути причиною основаня нової орґанїзації. Ся „причина“ поперта навіть „фактами“, бо — бачите — нюйорські члени, належачі до старого Союза. заплатили в протягу трох лїт близько $20.000.00, а взяли всего $2.000.00; а знов члени, належачі до нового Союза, заплатили від його основаня до конвенції, яка відбулась в маю с. р., около $14.000.00, а взяли всего $1.000.00. Та бо то ще не всьо!... Бідні Нюйорчани мали лише платити розмет, а не питати, на що... Виходить, що нюйорські „патріоти“ не мали нїколи змоги провірити на які цїли ішов їх розмет. Гм... і де то до бісової матери поділи ся ті 20 тисяч + 14 тисяч долярів?... Ага! — пожерли скрентонські майнери!...

Коли ми приглянемо ся арґументам п. Бучака і Комп. з боку огидного їх самолюбства, то мусимо до певної міри признати їм слушність; колиж глянемо на сю справу з боку найзвичайнїйшої людяности, то арґументи нюйорських „народолюбців“ вийдуть чимсь таким поганим, що аж подумати гидко! Тут же стоїть чорне на білім, що „тимчасовий уряд“ будучої нюйорської орґанїзації завидує майнерам їх посмертної запомоги! Панове основателї „Української Громади“ нарікають на довговічність нюйорських союзовців, жалують ся, що вони не мруть або не гинуть по фабриках та шапах!

Допустім, що Нюйорчанам діеть ся справдї якась невеличка кривда в Союзї (беремо сю справу з мотиву еґоїстичного), що вони платять на місяць по пару центів більше за тих робітників, котрі гинуть перед часом (не з власної вини!) по копальнях угля. Чи задля такої марницї годить ся виступати зі старої орґанїзації і лишати своїх рідних братів у їх нещаснїй долї? А що сказав би п. Бучак і його однодумцї, наколиб тою самою дорогою пішли всї наші „попи“ і „дяки“, котрі також належать до Союза і не хочуть мерти на рівнї із „скрентонськими майнерами“?... Деж у вас, покривджені майнерами Нюйорчани, почутє людськости, почутє клясової приналежности, почутє народної єдности, братерства і взаїмної підмоги? Ви-ж самі кажете: „Ми-б не повинні лишати своїх братів, котрі роблять небезпечнїйші роботи“. По щож отже їх лишаєте? Чи справдї стаєте „в своїй обороні визискуваня“? А хтож вас визискує? — Бідні вдовицї і дрібні дїти, нещасні сироти по біdолашних майнерах... чи се у вас називаєть ся визиск?... Таж благородні люди, люди з серцем, дають на такі цїли щирі й добровільні датки, а прецїнь не нарікають, не „обчисляють ся з своїми видатками“...

Питаєть ся п. Бучак: „Чомуж то Союзи не завели в себе пр. сего, щоб люди, що належать до Союзів, а роблять небезпечну роботу, пр. в майнах, щоб платили пару центів більше, чим люди, що роблять по фабриках. Наколиб котрий небудь з Союзів запровадив був сю систему в своїх розметах, в такім разї річ певна, що не булоб нинї сих раздорів поміж робітниками фабричними а майнерами“.

Лукава з вас людина, п. Бучак. Позвольте собі відповісти на ваше питанє иншим питанєм: Чому ви, п. Бучак, не піднесли сеї справи на послїднїй конвенції нового Союза? Ви там мали „широкі плечі“ і вільний голос. Чомуж ви не домагали ся спеціяльного оподаткованя майнерів? — А от чому: Ви на тїй конвенції „рунували“ на предсїдателя і хотїли бути в згодї з майнерами. Якби вас були вибрали головою нового Союза, то ви певно — як Бог на небі! — були би й до нинїшного дня „не обчислялись з своїми видатками та не ставали в своїй (sic!) обороні визискуваня“! Ви, п. Бучак, чоловік хоробливо амбітний, честилюбивий, жадний слави і панованя над простими робітниками — і ті ваші „людяні прикмети“ попхнули вас на дорогу кирині і зради.

Окрім повисших ваших „прикмет“ у вас находить ся ще спора доза низької зависти і поганої злоби, бо тілько зависть і злоба подиктували вам отсї слова у вашій відозві: „... і нїколи не знати, як господарюють урядники в орґанїзації. Сими негідними словами ви, п. Бучак, кидаєте странне підозріне на урядників нашої орґанїзації (за другі запомогові орґанїзації, котрі могли бути у вас на думцї, ми не відповідаємо) і робите їх в очах нетямучих людий марнотравниками а то й дефравдантами народного гроша. З приватного жерела знаємо, що ви п. Бучак, враз з своїми „ад'ютантом“ Сїмковом ходите по всїх нюйорських сальонах і там очерниюєте перед Русинами урядників нашого Союза і „Свободи“, називаючи їх по імени. Сього факту ви не в силї заперечити і за се вам належить ся епітет: клеветник! Пождіть но ви, доброїю! Побачимо, як то ви будете „господарити“ тим майном, яке вам дадуть у руки члени вашої „Громади“...

Хотїлоб ся нам знати, про які то „роздори“ між робітниками фабричними а майнерами говорить п. Бучак. Чи кількох самолюбів із нюйорської громади, невдоволених вислїдом послїдної конвенції нового Союза, — се вже „роздор“ між робітниками? Якаж то кольосальна зарозумілїсть у тих амбітників! Нї, панове заступники фабричних робітників! Ви за малі єще зростом, щоби вас доглянув весь наш робітничий загал в Америцї. В найгіршім разї вам удасть ся збаламутити якусь частину і так вже странно побаламученої нюйорської громади; всї инші чесні робітники не спроневірять ся **нїколи** своїй засадї: **один за всїх, всї за одного!** Наш нарід не затратив ще в собі почутя племінної єдности й братної солїдарности. Як кому з нас стане ся дійсна кривда, то ми сю кривду направимо, заведемо між собою примірний лад і згоду, а вам, киринники, крикнемо грімко до уха: Геть від нас! Ви не наші! Ви за миску сочевицї зрадили робітничі ідеали і пішли на бік — „обчислятись зі своїми видатками“!

Ще одна річ. Як би хто з наших читачів не вірив, що нюйорські „патріоти“ закладають собі свою власну орґанїзацію із-за простої кирині, нехай зверне увагу на отсї слова Бучакової відозви: „Відділи, що приступають відразу до „Української Громади“, мають право до посмертного від дня вступу“.

*) Подаємо сей циркуляр без ніяких змін, із всїми стилїстичними і ортоґрафічними похибками. — Ред.

Кому на добро?

Вінніпеґ, дня 5. вересня 1913.

Хоч канадійські Українцї живуть найблизше тих Українців, що поселились в Злучених Державах, то мимо сього одні про других знають дуже мало. В часописях не все мож вичитати, що неодин хотїв би знати, а коли навіть і є в часописях поодинокі відорвані вісти, то з них годї уявити собі цїлости народного житя.

Коли канадійські Українцї прийшли до якого такого добробуту, обробивши свої фарми, почали мріти про народну орґанїзацію. Рівнож і робітники, що мешкають по містах, почали свою національну орґанїзацію під проводом тих людий, які виказали охоту й добру волю до працї. Осередком українського народного житя стало місто Вінніпеґ, бо тут утворила ся наша найбільша кольонія. Попри церковну орґанїзацію подумано також і про народну. Щож, на чужинї треба хапати ся чого небудь, що нас може виратувати перед винародовленєм. Так поступають инші народи, та сама думка почала кристалїзуватись і межи нами. По ріжних заходах удало ся у Вінніпеґу заложити і збудувати Народний Дім, на який складав добровільні жертви кождий, хто почував ся Українцем. Була се велика саля з бічними убікаціями, а кромі того було ще 4 лоти. Народний Дім стояв по середині тої північної части міста, де живуть масово Українцї. На будуче представляв Народний Дім разом з льотами велику вартість.

Між тим прибув з Галичини до Вінніпеґу ославлений з університетських подій у Львові Павло Крат. Маючи за собою рекляму „патріота“, позискав відразу довірє канадійських Українців. Почала ся робота в Народнім Домі, аґітаційні віча і т. д. Тимчасом показало ся, що сей ославлений Крат мав иншу цїль на оцї, а то: **розбити завязок українського національного руху в Канадї.** Сфанатизувавши своїми промовами ширші верстви, умів він кинути їх якраз проти українського руху. Злобні язики говорять, що він є платним російським провокатором, котрий має поручену собі цїль: розбивати всякий український рух в Канадї.

Коли би він був виступив з тою „програмою“ отверто, був би відразу стратив ґрунт під ногами. Одначе він підшив ся під соціялїстичну ідею і почав орґанїзувати „партію“, при помочи якої розбивав всякі національні збори. Його слїпі прихильники йшли сьвідомо чи несьвідомо за ним. Кажуть, що Крат побирає якісь тайні фонди, надсилані почтою з Росії. Коли декому стало се підозрілим, він умів сейчас усунути підозріня твердженєм, що гроші сї дістає від своєї богатої родини з України. Одначе є фактом провіреним, що Кратова родина йому зовсїм нїчого не посилала. Се ствердили ті, що жиють з його родиною на Українї.

Підозріня найшли мимоволї потвердженя в слїдуючих фактах: Коли свого часу об'їздила панї Ірина Січинська Канаду, то на вічу в Едмонтонї сказав Крат: „Я забороняю давати більше на фонд Січинського, як один доляр“. Видко розходило ся йому о те, щоби не допустити до великої збірки, бо він не знав ще, чи йому вдасть ся орудувати тими грішми.

Народний Дім у Вінніпеґу з'умів він цїлковито опанувати, а будучи „соціялїстом“, допустив до участи в управі Жидів, а потім постарав ся о се, що Жиди „соціялїсти“ забрали Народний Дім і зробили з нього синаґоґу-божницю. Видко отже з того факту, що Кратови не так розходить ся о соціялїзм, бо й той рух може бути хоч в части українським, але о те, щоб знайти оправдане на свої підступні махінації. Годї прецїнь припускати, щоб програма соціялїстів допускала піддиранє жидівських релїґійних справ, а голосила „нищенє“ „буржуазних“ (!) національних інституцій.

Коли фонд Січинського був в части зібраний, Крат умів взяти його в свої руки, дібравши собі т. зв. „Раду сїмох“. котра мала на цїли збирати дальше гроші на ту цїль. Ся „Рада сїмох“ нагосподарила так, що фонд Січинського в висотї около 3.000 долярів кудись пропав; докладні рахунки були оголошені в 35—36 числї „Українського Голосу“ із 1912 р. З того рахунку виходить, що на властиву цїль вислано лише 400 долярів, а решту видано на инші цїли, передовсїм на поїздки делеґатів-референтів. Видко одначе, що в тодїшнїй „Радї сїмох“ були ще чесні люди, котрі мали відвагу виключити Крата з соціялїстичної партії. Крат на якийсь час мусів усунути ся з публичного житя, доки не минула буря гніву.

Посїв Крата почав видавати плоди і в инших місцевостях. Кидаючи кличі, що Українцї то голота, і що всякий національний рух є роботою одної громади бандитів, умів він спонукати своїх прихильників до того, що вони на власну руку розбивали все, що мало національний український характер. Коли перед кількома лїтами хотїли Українцї ставити свого кандидата на посла в окрузї Йорктавн, в Саскачеванї, то тодї за спонукою Крата поставлено нароком кандидата соціялїстичного, малограмотного чоловіка, щоб не допустити навіть до якоїнебудь полїтичної орґанїзації Українців. Зробила отже партія ту саму роботу, яку тепер зробила лїберальна анґлїйська партія, що переперла вибір Шандра в Альбертї.

На чужинї грає ролю орґанїзаційного чинника також гр. кат. церков. Ми бачимо що передовсїм проти неї звертає ся вістрє т. зв. соціялїстів, піднає коли проти пресвитеріянської церкви, котра має на цїли винародовлене Українців, виступає українська соціяльно-демократія лише позірно. Видко, що всї противники національної справи уміють інстинктовно або після умови дїлати спільно.

Коли до Венкувер, в Брітіш Колюмбії, приїхав раз греко-католицький сьвященик і винаймив римо-католицький костел на сю цїль, то українські соціялїсти Кратівцї, котрі не мають відваги зачепити римо-католицьких вірних, мусїли показати й тут свою культуру тим, що прийшли до костела і почали галабурду! Коли би се так були зробили чужинцям, то були би попамятали „по чому локоть квашї“ — але на своїх вільно їм робити розбій.

Коли приїхав епископ Будка до Вінніпеґу, так сейчас реактивований Крат, який за той час з'умів вже назад зискати вплив між своїми партайманами, почав видавати пашквільну часопись „Кропило“, а коли із-за крайно бандицьких висловів почта відобрала сїй часописи дебют, так почав він видавати „Кадило“.. І знова цікаве, звідки взяв Крат гроший на опоганюванє українського епископа. Коли соціяльна демократія стоїть на міжнароднім ґрунтї, то повинна вона однаково поступати проти всїх „достойників“, чи там „буржуїв“ — тут одначе показує ся, що т. зв. „українська соціяльна демократія“ поставила собі за цїль нищити все, що українське.

Гідними Кратівцями показують ся і инші т. зв. соціялїсти. Коли підчас гостини п. Демидчука в Канадї завязано спільний центральний Комітет „Рідної Школи“ у Вінніпеґу, тодї навіть головна управа соціяльно демократичної партії видала відозву в справі збираня складок на „Рідну Школу“. Се стало ся одначе лиш принадково, бо що иншого робили поодинокі соц.-дем. відділи. І так в Монтреали прийшов пікий п. Гнида („nomen - omen“, — імя вказує на особу), з Поляками на віче і з цїлою фурією накинув ся на п. Демидчука та заборонив складати жертви на „буржуазні цїли“. Коли минувшого місяця зробили Українцї в Монтреали віче, щоби таки щось зібрати на „Рідну Школу“ то п. Гнида знова зачав робити галабурди на галї, та мав ту безличну відвагу кинути брехню, що „Демидчук збирав на бомби“ — і тому він не хотїв на се пристати. Сей цинїзм характеризує „ідею“ соц. демократів: не лише шкодити народнїй справі в Канадї, але навіть грати ролю австрійських шпіонів і денунціянтів, бо звісно, що в той час п. Демидчук був вже в Галичинї. Той сам Гнида вмів крикнути на австрійський уряд тодї, коли монтреальський австрійський консуль хотїв допомочи Українцям до будови Народного Дому в Монтреалї. Тодї Гнида робив на засїданях Комітету троблї „за печатку“ (як вона має виглядати) щоб лише не допустити до початку будови Народного Дому, та вказував на небезпеку (!), яка грозить Українцям в Канадї зі сторони австрійського консуляту.

Се лише деякі факти з діяльности українських соціяльних демократів. Коли детайлїчно проглянутись їх роботї, то набираєть ся переконаня, що се заснувала ся клїка — мафія, і то з чужого припоручення, котра має на цїли розбивати всякий національний рух. До того послугує ся партія всякими средствами, не жахаючи ся навіть терору. Крат, припертий до муру, грозить, що замордує кождого, хто буде витягати його здєлки на денне сьвітло. Канадійські Українцї стоять під вражінєм пострaху тої банди і лише в рідких випадках мають відвагу виступити проти того. Ся партія о стілько небезпечнїйша, що прибрала собі імя „поступової“, бо соціялїстичної партії. Тимчасом в дійсности се не є ніякі соціялїсти і лише дивувати ся треба, чому дійсні українські соціяльні демократи не мають відваги демаскувати сю клїку тим більше, що її робота йде на карб цїлої української соціяльної демократії. Час прецїнь положити конець злочинній роботї і розвіяти ілюзію про ідейність Кратівців.

Бувший Крайовець.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим пригадує ся пп. місцевим Урядникам Р. Н. Союза, що кождий відділ Р. Н. Союза має найдальше до 30 кождого місяця прислати припадаючий на него розмет.

Відділи не тримаючі ся сего, будуть безпроволочно суспендовані, а за наслїдки будуть відповідати місцеві Урядники перед своїми членами за їх неточність в своїм урядованю.

Голов. Уряд Р. Н. С.

Справоздане Р. Н. Союза

за місяць серпень 1913 р.

Відділ	запл.	Відділ	запл.
1	333.89	118	11.83
2	89.00	119	16.00
3	163.19	120	74.50
4	44.22	121	124.71
5	90.00	122	55.22
6	59.60	123	57.03
7	173.72	124	59.18
8	59.32	125	20.58
9	127.45	126	46.61
11	42.61	127	75.13
12	95.00	128	18.61
13	40.83	129	56.32
14	188.89	130	39.76
15	46.11	131	29.05
16	259.61	132	36.44
17	25.00	133	87.71
18	31.10	134	36.00
19	48.00	135	83.00
20	112.00	136	63.43
21	18.25	137	13.83
22	20.40	138	7.83
23	97.00	139	30.56
24	20.00	140	58.22
25	56.86	141	58.35
26	27.00	142	60.02
27	69.57	143	66.70
28	298.78	144	18.18
29	122.92	145	25.00
30	100.76	146	28.08
31	46.00	147	80.97
32	42.00	148	22.86
33	292.27	149	49.65
34	22.00	150	6.22
35	55.10	151	29.40
36	51.77	152	57.00
37	95.61	153	40.88
38	118.19	154	55.60
39	76.06	155	93.63
40	70.22	156	22.55
41	87.83	157	88.38
42	122.15	158	28.61
43	23.40	159	37.22
44	11.00	160	51.67
45	40.93	161	43.00
47	72.53	162	96.14
48	115.55	163	9.15
49	22.75	164	8.00
50	11.87	165	75.66
51	43.00	166	58.50
52	18.69	167	46.35
53	168.10	168	66.96
54	20.49	169	45.00
55	127.96	170	52.05
56	42.86	171	14.44
57	55.85	172	44.75
58	89.79	173	24.00
59	32.47	174	29.00
60	9.15	175	48.58
61	100.60	176	27.22
62	16.83	177	16.50
63	75.61	178	19.53
64	23.00	179	87.16
65	86.44	180	82.10
66	54.90	181	8.47
67	17.61	182	69.12
68	46.27	183	31.04
69	22.10	184	54.00
70	118.69	185	59.20
71	47.00	186	100.53
72	94.90	187	54.41
73	14.71	188	89.33
74	16.00	189	25.61
75	27.00	190	17.66
76	58.23	191	49.00
77	18.00	192	44.47
78	239.20	193	36.00
79	27.95	194	55.92
80	37.20	195	19.22
81	42.10	196	50.25
82	82.68	197	62.34
83	12.61	198	37.61
84	24.83	199	45.25
85	208.32	200	24.42
86	38.00	201	27.40
87	30.44	202	17.35
88	9.97	203	32.37
89	1.00	204	37.36
90	40.00	205	27.61
91	113.02	206	42.74
92	76.13	207	39.93
93	22.85	208	42.11
94	38.88	209	101.00
95	81.08	210	16.61
96	95.15	211	21.44
97	20.00	212	39.00
98	37.61	213	48.88
99	117.24	214	22.37
100	18.88	215	22.18
101	8.86	216	43.75
102	97.83	217	52.61
103	18.00	218	54.45
104	125.05	219	63.20
105	28.10	220	45.81
106	112.35	221	77.96
107	48.11	222	119.98
108	133.46	223	75.41
109	74.46	224	47.86
110	50.15	225	89.30
111	64.16	226	28.00
112	19.88	227	68.00
113	49.00	228	25.00
114	60.86	229	139.80
115	36.00	230	78.15
116	35.66	231	57.40
117	67.93	232	21.69

Відділ	запл.	Відділ	запл.
233	17.34	297	23.56
234	58.92	298	68.40
235	40.02	299	32.00
236	10.32	300	63.32
237	62.88	301	56.90
238	22.85	302	16.00
239	76.16	303	17.70
240	19.86	304	41.95
241	12.83	305	22.61
242	20.66	306	12.87
243	18.32	307	17.10
244	14.83	308	19.05
245	72.74	309	18.66
246	27.24	310	46.00
247	54.09	311	10.44
248	97.05	312	37.57
249	38.83	313	27.35
250	129.46	314	11.00
251	40.15	315	11.44
252	32.61	316	23.95
253	47.61	317	35.04
254	26.54	318	32.71
255	32.06	319	27.72
256	18.66	320	17.22
257	19.27	321	9.88
258	23.05	322	12.22
259	41.37	323	27.42
260	59.04	324	22.15
261	39.00	325	53.02
262	11.22	326	34.59
263	20.36	327	42.83
264	34.00	328	21.75
265	63.61	329	32.00
266	36.61	330	30.33
267	26.83	331	29.10
268	47.00	332	34.22
269	65.35	333	27.45
270	34.22	334	7.27
271	31.81	335	23.50
272	34.36	336	17.91
273	29.00	337	29.03
274	42.05	338	53.73
275	80.00	339	22.27
276	49.67	340	16.49
277	34.48	341	36.01
278	46.05	342	24.19
279	25.00	343	14.10
280	19.00	344	23.00
281	24.60	345	26.60
283	28.45	346	9.00
284	9.46	347	21.83
285	11.61	348	16.05
286	27.16	349	17.75
287	19.60	350	23.21
288	31.13	352	12.81
289	30.48	353	20.99
290	22.39	354	24.19
291	15.78	355	14.44
292	50.41	356	8.21
293	54.22	357	17.00
294	27.93	358	9.88
295	27.32	360	19.83
296	37.88	361	16.83

„Свобода" за эдвертайзменти з календаря за рік 1913	81.75
„Свобода" за процент і капітал	124.13
Прихід за серпень виносить	17.568.16

РОЗХІД.

Посмертне по бл. п.:

Каня Ігнатію, Шамокін, Па.	1000.00
Козма Михайлї, Юнґставн, О.	500.00
Галабук Катерції, Лопез, Па.	1000.00
Вурнатовськім Каролю, Майнерсвіл, Па.	1000.00
Лесюк Петрі, Повгатан, В. Ва.	1000.00
Троянович Івапї, Барнесборо, Па.	1000.00
Песечнім Йосифі, Дунмор, Па.	1000.00
Цимбер Терезії, Перт Амбой, Н. Дж.	1000.00
Фуртак Іванї, Централїя, Па.	557.50

Запомога по бл. п.:

Яночко Іванї, Гомстед, Па.	400.00
Воляк Антонї, Нюарк, Н. Дж.	400.00
Галабук Катерині, Лопез, Па.	400.00

Запомога для:

Землянський Анни, Пітсбурґ, Па.	200.00
Старанчак Стефана, Ню Александрія, Па.	200.00
Вілобрам Івана, Ню Йорк, Н. Й.	200.00
Моніґаш Анни, Кінґстон, Па.	200.00
Хоровський Михайла, Картерет, Н. Дж.	200.00
Кавулич Матвія, Чісголм, Мінн.	100.00
Терпливець Николи, Ню Йорк, Н. Й.	100.00
Дранчак Стефана, Євоєрс, Па.	100.00

Сирітська часть по бл. п.:

Масляр Михайлї, Олифант, Па.	139.05
Білий Григорію, Мікаду, Па.	115.87
Рапавий Дмитрі, Плимавт, Па.	800.00
Бистрянськім Атанасї, Юнґставн, О.	500.00
„Просьвітна Комісія" Р. Н. С.	1000.00
За книги для відділів Р. Н. Союза	1628.34
За відзнаки для Р. Н. Союза	800.00
За орган Р. Н. Союза	1785.00
За бонди Гол. Уряду і заряду „Свободи".	124.00
Нагорода орґанізатора за липень і серпень	49.60
Платня Гол. Уряду Р. Н. Союза	270.00
Адміністрація	222.95
Розхід за серпень б. р. виносить	17.992.31

ЗІСТАВЛЕНЄ

Прихід за місяць серпень єсть	17.568.16
Готівка з кінцем липня остала	102.200.16
Весь прихід разом єсть	119.768.32
Розхід за місяць серпень єсть	17.992.31
Готівка з кінцем серпня остає	101.776.01
На позичках	22.000.00
Весь маєток Р. Н. С. з кінцем серпня виносить	123.776.01

З тої суми:

Фонд сирітський виносить	47.955.41
резервовий	51.333.75
бідних	9.961.81
шкільний	10.173.45
розпорядимий	4.351.59
Разом	123.776.01

Д. Капітула, предс.
А. Шаршонь, кас. **С. Ядловський**, секр.

Касове справозд. Р. М. С.

за місяць серпень 1913 р.

Відділ	запл.	Відділ	запл.
1	15.80	89	2.00
2	2.75	90	7.00
3	5.40	91	4.50
4	1.35	92	7.50
5	3.05	93	1.25
6	21.74	94	7.75
7	8.10	96	5.04
8	8.82	97	2.95
10	2.00	98	90
12	6.20	99	2.95
13	6.70	100	1.10
14	40	101	7.25
15	1.20	103	4.40
16	6.30	104	17.50
19	1.70	106	1.00
20	2.20	107	2.50
22	18.60	108	2.05
23	9.75	109	2.75
24	6.70	110	1.87
25	6.90	111	3.25
26	17.85	112	12.50
27	2.75	113	11.40
28	5.50	114	1.30
29	4.00	115	2.40
30	13.80	116	1.55
31	5.60	117	2.00
32	7.05	118	8.70
33	6.30	119	75
35	1.75	121	2.00
36	7.80	122	60
37	3.60	123	7.16
38	3.65	124	90
39	9.40	125	3.45
40	7.00	126	2.70
41	3.40	127	2.55
42	6.50	129	2.70
43	1.15	130	2.05
44	4.00	131	2.52
45	4.70	132	1.50
46	4.00	133	1.80
48	20	134	1.00
49	4.70	136	1.50
50	12.45	138	2.60
52	1.60	139	90
53	50	140	3.96
54	2.00	141	1.10
55	3.80	142	50
57	9.85	144	75
58	4.60	145	3.65
59	2.00	146	1.00
60	6.01	147	1.40
61	6.40	148	1.00
62	50	150	4.70
63	3.90	151	2.20
64	6.50	152	3.00
66	5.60	153	2.40
67	10.15	154	1.05
68	1.00	155	5.75
69	1.50	156	1.80
70	4.15	157	5.20
71	90	158	2.25
72	60	159	4.06
73	25	160	4.30
74	80	161	2.35
75	7.10	162	4.50
76	33.15	163	2.15
77	3.45	164	4.70
78	4.75	166	4.50
80	2.00	167	2.40
81	2.55	168	2.70
82	1.75	169	80
83	7.00	170	2.20
84	3.10	171	5.80
85	3.45	172	2.20
86	1.80	173	3.80
87	3.15	174	3.75
88	2.70	175	3.00

Прихід за серпень виносить	678.33

РОЗХІД.

Посмертне по бл. п.:

Ліщина Павлї, Ембрідж, Па.	100.00
Лабуза Олексї, Перт Амбой, Н. Дж.	100.00
Платня Роловного Уряду	20.00
Розхід за серпень виносить	220.00

ЗІСТАВЛЕНЄ

Прихід за серпень б. р. єсть	678.33
Готівка з кінцем липня остала	21.866.12
Весь прихід єсть	22.544.45
Розхід за місяць серпень єсть	220.00
Готівка з кінцем серпня остає	22.324.45

Д. Капітула, предс.
А. Шаршонь, кас. **С. Ядловський**, секр.

ПОВОРОТ З БІГУНА.

До Копенгаґи прийшла несподівана вістка з Алєсунду, що повернув з Ґренляндії капітан Айнар Мікельзен і його товариш машиніст Іверзон, яких уважали вже погибшими. Подорожник Кнуд Расмузен, що від 1900 р. мешкає серед Ескімосів в Йорк у зах. Ґренляндії, мав саме того літа пійти на північ шукати тіла Мікельзена і його товариша.

Мікельзен удав ся на північ 1909 р. на чолї зорґанізованої в Копенгазі виправи, яка мала окружити побережа північної Ґренляндії та найти тіло й рапорти подорожника Еріксена. Він вирушив 1906 і згинув разом із двома товаришами серед ледів.

„Албама" корабель Мікельзена провів зиму з 1909 на 1910 на північній стороні острова Шанон і там мав чекати на Мікельзона й його товариша, які опустили корабель на 76 ст. північної ширини та удали ся в незвичайно небезпечну подорож до „Danmarks Fjord". В марті того року леди роздусили корабель „Албама". Заступник капітана разом із залогою схоронили ся на остров Шанон і відповідно до виданих передше приказів Мікельзена повернув до Данії на случайно здибанім рибацькім корабли в серпни 1910 р. Перед відїздом збудував на побережу хату та заосмотрив її в запаси живности, що могли старчити на два роки, на случай як би Мікельзен змінив напрям і заміряв іти до східної части північної Ґренляндії, замісць до західної як рішив був.

Від того часу минули роки без вісток. Капітан Мікельзен і Іверзен як би в воду впали.

А в дійсности Мікельзен по дуже тяжкій та небезпечній подорожі дійшов до Данмаркфіорда, де найшов записки Еріксена. В першій записці доносить Еріксен, що вирушає в поворотну дорогу на полудне, заосмотрений в провіянт, що може старчити ледви на два тижні: в другій говорить про свої ґеоґрафічні відкритя. Зі записок тих виходило також, що вже Еріксен розслїдив північно ґренляндську систему фіордів і поробив знятя, так що дальша подорож на північ Мікельзена була вже непотрібна. Хоч отже тіла вченого подорожника не найшов, із його добичами міг пустити ся в поворотну дорогу. Вирушив отже з Іверзеном здовж побережа насамперед на схід, а пізнійше на полудень. Дорога була дуже тяжка. Вистрілявши всїх собак, яких зїли, самі мусїли тягнути санки, терпіли голод, нездужали на шкорбут. На весну 1911 р. удали ся до Скірер-фіорда за полишеним там Еріксеном денником подорожі.

В лїтї тогож року почато вже їх пошукувати. Всїм капітанам кораблів, що удавали ся на ловлю фок чи китів було звісне місце, де урядженo для Мікельзена маґазин поживи. Ніякий корабель, що був побіч остова Шарнон, не минув його. Мікельзена й товариша не було. Правда не шукали їх систематично, але залежно від сього, як далеко запустив ся якийсь корабель. Та як знова надійшла зима повірили в їх смерть. Після найновійших відомостий капітан Мікельзен найшов хату та зі знайдених у ній запасів користав, але не чекав помочі в сім місци, але був на полуднево східнім побережу острова Шанон, де знова його нїхто не шукав. Найдено його з товаришами случайно на 74½ степени ширини біля Шемрок. Віднайшов їх рибацький корабель „Sjoeblomsten".

Так отже з удоволенем з віднайденя відважного подорожника лучить ся і радість із того, що труди Еріксена не пійшли на дармо. Матеріял зібраний ним має бути дуже цінний, а й подорож Мікельзена околицями ще мало звісними буде мала велике значінє для науки.

В смерть Мікельзена не вірив лише його батько, що є шкільним інспектором. День перед телєґрамою капітана перечив ся зі знакомими та доказував, що син його жиє.

Капітан Мікельзен ще молодий чоловік, бо має 32 роки.

Л. Глїбів.

ПІСНЯ.

Летить голуб по-над полем,
  Спочинку не має
І долини, і діброви,
  І луги минає.
Ні в садочку вишневому,
  Ні в лїсї густому,
Не живеть ся, не сидить ся
  Йому молодому.

Сидить козак край дороги,
  Коня попасає,
До голуба, до сизого
  Тихо промовляє:
Ой куди ти, сизокрилий,
  Куди поспішаєш,
Що й долини, і діброви,
  І луги минаєш?

Хиба й тобі, мій голубе,
  Не жалко нікого?
Хиба нїхто не кохає
  Тебе молодого?...
Ой спусти ся, сизокрилий,
  Оддиш ізо мною —
Полетимо в инше поле
  Разом із тобою.

За горами, за ярами,
  На иншому полі,
Пошукаємо з тобою
  Щасливої долї.
Ми знайдемо, мій голубе,
  Зелені діброви,
І долини квітчастії,
  І чорнії брови.

Ми знайдемо в темнім лузї
  Червону калину,
І сизую голубоньку,
  І гарну дівчину.
Сизокрила голубонька
  Тебе приголубить,
А гарная дївчинонька
  Козака полюбить.

Сьмішне.

Порадив собі.

Матвій приніс їмосцї дві курки, а вона потрактувала його лямпкою вина. Матвій не пє вина, бо не знає, як поздоровкати, вкінци каже:

— Алилуя, їмосць!

На дощ.

— Диви ся, Мойше — каже жена до мужа — як по дощі все молоднїє, як би на ново відродило ся. А ти чого замикаєш парасоль?

— Може і тобі би помогло.

Щастє.

— Знаєш, Волосинський цїлковито вилисів.

— Щастє для него, бо і так не мав гроший на стрижене.

А. ЛЕВИЦЬКА.

В обороні дітий.

Далеко від нас на півночи, де ніч панує більшу часть року, де лучі сонця не мають сили стопити леду і снігу, жила медведиця. Вушо то велике, незручне і страшне звіря. Обросле жовтаво-білими кудлами, з лапами сильними, остро запазуреними.

Але се незручне звіря уміло аж до посьвячення любити свої діти. Заки ще настали найтяжші морози, вгребла ся вона в заспи снігові і положила ся вигідно до зимового сну. За постіль служили її власні мягкі кудли, тепло її топило найблизшу верству снігу і так утворилась довкола неї ледова печера. Пожива не потребувала, бо перед сном наїла ся тілько котового товщу і тілько фок, що той нагромаджений засіб мїг вистарчити їй на цілу зиму. Не мешкала она сама одна в тій сніговій печері, але з двома малими медведятками. Зверху не були они більші від кріликів, але потім виросли на величність пудля.

Загребані в снігу, в сні ссали молоко матери і чим они більше росли, тим матір щупліла, бо кормила їх власними соками. Нарешті перейшов найгірший час, бо скінчив ся марець. Ослаблена мати не мала вже чим кормити дітий. Виницена голодом, ослаблена довгим лежанєм, піднесла ся з трудом з леговиска, перебила тверді сніг і враз з дітьми видобула ся на поверхню землі. Ясні, бліді лучі сонця осьвічували землю покриту снігом, але нїгде не видко було живого сотворіння. І чим би то заспокоїти свій і дітий голод? Але медведиця знала добре свій край і зміла собі радити. Она лишила діти на березі моря а сама кинулась в воду і по хвилині виплила з рибою, котру зловила. Діти зїли рибку скоренько, бо була мала і смачна, але голоду не заспокоїли, тому мати заохотила їх, щоби враз з нею скочили до води і шукали поживління. В морю найли ся всї порядно, але що діти не привикли до праці, змучили ся дуже, тому добра мати положила ся на леді, діти повискакували на хребет, положили ся вигідно на її кудлах і їздили на її плечах. Нараз станула. Почала оглядати ся, нюхати, бо зачула людий. З тревоги на хвилку аж омліла! Она не боялась людий, бо була сильнійша від них, але не хотїла тепер з ними стрінути ся, бо мала з собою діти і не хотїла їх наражати на небезпеку. Тому зачала скоро утїкати. Підчас утечі одно медведятко впало на землю, а рівночасно почула ганяне псів. Тому не мала часу положити ся, щоби мале вилїзло на хребет, вхопила його за шубу і утікала з ним дальше. Але пси біжучи скоро і вже її доганяли, тоді она кинула дитину перед себе, відвернула ся і звернулась напроти псів. Стала на двох лапах. Тодї дитина впала на землю а она боролась з псами і била їх. Покалічені пси вернули до людий, а она тимчасом вернула до дітий і ріжними способами заохочувала їх, щоби они скоро утїкали. Та знов пси надбігли а за ними надбігли люди. Почали стріляти, стріли трафляли медведицю і так довго стріляли, доки не вбили нещасну матір. А тимчасом малі були далеко і лишили ся при житю.

Переклав І. Бандура.

Іван Франчук.

За рідний край.

(Конець).

Наводили ми досп приміри любови вітчини у чужих народів як в давних, так і в новійших часах. Бачили ми, як уміли боронити свій край Греки, Римляни, Швайцари, Тирольці. В найновійших часах будили подив своїм геройством Бури, малий хлопський нарід в полудневій Африці, що боронив своєї свободи проти Англичан; а відтак і Японці, що в війні з Росією давали незвичайні докази любови рідного краю.

А тепер спитаємо ся, чи між нашим українським народом не було героїв, не було лицарів, що клали свої голови в обороні дорогого рідного краю? Ах, були вони, були ті лицарі і ще скілько!... Цілий період козацьких боїв за волю і свободу — то одно пасмо геройських подвигів, завзятя, нечуваної погорди смерти і безмежної любови до рідної землі. З історії нашого народа богато навів би чинів гідних слави, пошани і наслідуваня, але ми задержимо ся тут лише на деяких.

300 НАШИХ ЛЕОНІДІВ.

Геройська смерть Спартанців під Термопілями, о котрій впепе розказано, наповнила цілий сьвіт славою, а памяти про їх геройство живе до нині і подає ся, яко примір гідний наслідуваня. Те однако, що зробили наші лицарі-козаки дорівнює вповні геройству Спартанців, наколи і не перевисшає.

Було се в часах повстаня Хмельницького по нещасливій для нас наслідком зради Татар битві під Берестечком. Поляки, радіючи з побіди, завдавали зловленим козакам найстрашнійші муки. Козаки спасали житє, як могли, а деякі, щоби не дістати ся живими в руки Поляків, кидали ся в ріку і гинули.

Тогди то найшло ся триста хоробрих лицарів, що не посоромили козацької слави. Вони переплили ріку Стир, заняли малий островець і били ся там з ворогом цілий день. Богато Поляків погибло, а хоч тисячі їх вислано, щоб перемогли козаків та поубивали їх, то не вдіяли нічо, а напротив — самі падали під градом куль. Козаки боролися як льви, і в польськім війську вже не можна було найти охотників іти на хоробрих козаків.

Тогди гетьман Потоцький післав до козаків посла, щоб здали ся, а він їм дарує житє. Але козаки гордо відповіли, що не здадуть ся, бо їм житє не дороге, а милостию ворогів вони гидять. Відтак показали богато срібла і золота, що винесли з табора і тут же покидали те ціле богатство в воду, бо як казали „ось як мало значить для нас добро сего сьвіта, а воля козацька дорожша над все".

Потоцький не хотів тратити свого війська, що гинуло від козацьких куль цілими купами, а не хотів і полишити невисіченим сей козацький відділ, бо се булоб великим соромом для него, тому вислав посла вдруге.

— Пан Потоцький послідний раз жадає, щоб ви зложили зброю і піддали ся, — говорив посол.

— Нехай прийде і возьме, — говорили козаки. — Не боронимо.

— Чи ви подуріли? — умовляв дальше посол. — Таж коли рушить ціле наше військо, то кулї заступлять сонце як хмари.

— Тим лїпше. Будемо боронити ся в холодку.

Не було що робити і Потоцький вислав два нові віддїли війська. Почала ся послїдна, страшна борба, де не ходило о житє, але щоби як найдорожше його продати. Як колись Спартанці, так тепер козаки в послїдне обнялись, помолились і кинулись на ворога. Згинули лицарі, але вперед погибло кілька сотень польського війська.

З цілої дружини козацької лишив ся тілько один, а і той не піддав ся. Скочив у човен і відбивав ся косою. Чотирнайцять куль запустили у него Поляки, а ще був живий і не піддав ся.

Король, котрий се бачив з берега, велїв сказати тому козакови, що дарує йому житє.

— Цураю ся житя, — відповів герой. — Хочу вмерти, як правдивий козак.

І вмер заколений списами, поляг послїдний товариш із славної дружини, та не полягла нї його, нї його товаришів слава.

Але чомуж про Спартанців знає цілий сьвіт, знають малі діти, бо їх того учать в книжках, а чому таке саме геройство наших козаків мало кому відоме?

НЕМИРІВЦІ.

А от ще примір. Коли Хмельницький договором переяславським 1654 р. злучив ся з Москвою, Поляки пішли війною на Україну, щоб відобрати страчену для себе землю. Весною 1654 р. облягли Поляки на Поділю місточко Немирів. Козаки боронились як могли, але вкінци Поляки подолїли і збурили місто. Много людий при тім погинуло з рук Поляків, а решта, числом три тисячі, схоронились до камінного льоху і відтам обороняли ся.

Поляки зажадали від них, щоб видали проводирів, а прочим вони дарують житє. Але Немирівці не хотіли цїною своїх старших окуплювати собі житя і заявили, що радше згинуть всї. Поляки кілька разів взивали їх до здачі, але надаремно — Немирівці твердо стояли при своїм. Тогди Поляки розложили огонь перед льохом... Дим дусив нещасних, але вони таки не уступили. Всї згинули, а не піддались і не видали нікого з поміж себе.

ОБОРОНА БУШІ.

Таку саму погорду смерти впявили і мешканції місточка Буші, також на Поділю. Польські війська під проводом Чарнецького і Любомірського обступили Бушу, де було до 12.000 людий. Польські полководці візвали оборонців Буші до здачі, але ті і чути о тім не хотїли, хотяй знали, що не оборонять ся против перемагаючої сили. Волїли смерть. Тогди Поляки перетяли доплив води до міста і пішли приступом на Бушу.

Українці бачили, що не оборонять ся. Щоби однакож не віддатись живими в руки Полякам, запалили свої хати і убивали один другого. Жінки кидали свої діти в студні і самі скакали за ними. Жінка сотника Завиского сїла на бочці пороху і сказала: „Не хочу по любім чоловіці остатись при житю і бути забавкою польських вояків" — по тих словах запалила порох і вилетїла в воздух.

Між тим Поляки здобули місто, а сїмдесять жінок, що остали ся ще живими, сховали ся до печері з оружієм в руках. Полковник Целярій візвав їх, щоби піддались, але вони відповіли стрілами. Поляки старали ся здобути печеру, але за кождим приступом мусїли чим скорше уступати, бо кулї жінок клали лицарів польських, мов покоси. Не помогли нї грозьби нї намови — і полковник впав на думку, щоби жінки затопити. На його приказ пущено воду з жерела до печері — і нещасні згинули всї геройською смертию.

От які були у нас жінки! От які були у нас люди! А тепер?... Чи умерла козацькая мати? Чи перевели ся козацькі діти? Ой нї!... І тепер ще знайдуть ся люди, що готові умерти зі словами „За рідний край" на устах. Змінили ся обставини, не тою зброєю воюють тепер люди, але дух народний живе і не вмирає. Той дух, що родить героїв, той дух, що в кожді груди вливає любов до свого народу і осьвітлює найтемнїйшу душу гаслом „За рідний край"!

ПРОТЕКЦІЯ.

(З російського).

Молодий чоловік в зношенім убраню, о сумнім, пригнобленім лици, передав менї лист.

— Від пана Александрова! — сказав він, скромно усьміхаючись.

— О, від Александрова! Дуже менї приємно — прошу дуже, сїдайте...

З Александровом, знаменитим артистом, лучили мене від довгих лїт звязи правдивої приязни, тож дійсно я тїшив ся дуже, що одержав від него листа.

Розпечатавши лист, читав я:

„Мій Дорогий! Віддавця сего листа поручаю Тобі як найлучше. Се поет з правдивим талантом, знаменитий фейлєтоніст, пише сьвітлі передові статї, розуміє ся на поєдинчім і подвійнім книговодстві і грає на скрипці. Думаю, що при Твоїх широких знакомостях між письменниками, артистами і в кругах плютократичного сьвіта не прийде се Тобі тяжко вистарати ся для него о якусь посаду. В тім приємнім пересьвідченю, що не схочеш відмовити менї сеї прислуги, остаю з поважанєм,

Твій Александров."

Коли я був занятий читанєм, молодий чоловік нервово кидав на мене свій зір, та несьміло старав ся усьміхати.

— Чи ви вже давно знакомі з Александровом? — запитав я.

— З паном Александровом?...

Мій гість нараз почервонїв на лици.

— Я з ним доперва недавно... се є вчера пізнав ся...

— Чиж се можливо? Він пише про вас так, як колиб знав вас від дитиньства. Як се ви з ним познакомились?

Молодий чоловік, неначе почуваючись до якоїсь вини, спустив очи.

— Се довга історія... Чи позволите закурити папіроску?

— Дуже прошу.

Молодий чоловік, сягнувши рукою в подану мною папіросницю, довго шпортав незручно пальцями, заки витягнув собі папіроску.

— Як позволите, оповім вам цілу історію.

Закуривши папіроса, з видимою розкошию втягнув скоро кілька разів дим у свої груди і почав оповідати:

— Майже перед двома недїлями прибув я сюди до живучого тут мого краяна, маючи при собі поручаючий лист від одного з найсердечнїйших його приятелів.

Мій краян приняв мене незвичайчайно ввічливо, гостив чайом і папіросами, а вкінци сказав менї: „Я є цілком незнатний чоловік, всего на всего посередник на біржі. Щож я можу для вас учинити? Але я вам дам лист до мойого доброго знакомого, — заступника поліцмайстра. Для него закупив я раз на біржі папери, на яких він дуже богато заробив, тож зі згляду на мене він для вас всьо зробить".

Мій краян написав дуже теплий поручаючий лист. По прочитаню його заступник поліцмайстра сказав до мене: „Ах, правдиво мене тїшить! Прикро менї одначе..." При сих словах заступник поліцмайстра зморщив чоло. ......На мій превеликий жаль, хвилево всї місця у нас заняті. При найлїпшій волї не можу для вас нічого видумати. Але чекайте!"...

В тій хвилї лице заступника поліцмайстра розяснило ся. „Можу вам дати лист до Антонова. Се директор театру. Той цїлком певно щось для вас випукає, бо для мене він готов іти хоч в огонь".

Директор театру приняв мене дуже ласкаво, сказав однак коротко: „Для пана заступника поліцмайстра я готов всьо учинити, але тут сам не знаю як. Але, — скрикнув утїшений директор — знаєте що? Дам вам поручаюче письмо до панї Ельвіри Альбертовної, нашої першої сьпівачки. Вона стоїть в близьких зносинах до банкира Архіплютова. Але дійсно, що за щаслива гадка! Ельвіра Альбертовна!"

Сьпівачка приняла мене дуже гарно. Почастувала мене чайом і папіросами, а навіть була для мене так ласкава, що погладила моє волосє. „Ви маєте — сказала вона сумно — таке молоде лице, а волосє зачинає вам вже сивіти. Я маю одного знакомого, який має старе, страшно старе лице, а при тім волосє чорне як крук".

Підійшла до стола і написала до знакомого з волосєм, як у крука а зі старим лицем, довгий сердечний лист, та вручаючи менї письмо, сказала: „Той для вас щось зробить конечно — будьте певні!"

Пан Архіплютов приняв мене з початку з невдоволенєм. Коли однак прочитав лист від Ельвіри Альбертовної, обняв мене, казав менї коло себе сїдати та подавав раз враз папіроси.

„Ах, як радо хотів би я вам вистарати ся о посаду", повтаряв заєдно до знуди. „На нещастє однак всьо у мене переповнено. Я справдї не знаю, якби вам послужити".

Я встав, забираючи ся до виходу, але банкир вхопив мене за руку. „Почекайте, прошу!" сказав, якби чогось налякав ся, „якж вас так не можу пустити. Желанє Ельвіри Альбертовної... Знаєте що?"... Лице банкира прибрало веселий вираз.

„Дам вам письмо до Ратмірова. Чи ви знаєте Ратмірова? Нї? Він є знаменитий театральний критик, чоловік о великих впливах, маючий дуже широкі звязи в сьвіті."

Також Ратміров приняв мене зовсїм чемно і привітливо. „Дуже охотно хотів би я вам помочи! — сказав він щиро, — я бачу, що ви є чоловік визначних спосібностий, а при тім маєте знамениті поручення. Архіплютов! Чи знаєте, що той чоловік має своїх 5 міліонів, если не більше... Але якби се властиво зробити?" Ратміров через хвилину тер рукою чоло, відтак радісно промовив:

„Напишу до Александрова. Сей має позавтра виступати в тяжкій ролї. Надїюсь, що він не відмовить моїй просьбі".

Александров, по прочитаню мого поручення проголосив патетично: „Для Ратмірова учиню все, що тільки можливе. Знаєте, дам вам поручаючий лист."

І він написав сей лист, який ви маєте в руках.

— Бідний чоловіче! — мимоволї вирвалось менї з уст. Бо сего нещасливого молодця в занедбанім убраню дійсно стало менї жаль. „Треба йому конче щось помочи!" — порішив я в духу.

Отже запитав я його:

— Чи ви пишете вірші?

По лици молодого чоловіка перебігла легка усьмішка.

— Дуже слабо. Се пан Александров так від себе написав, щоби вас мною заінтересувати. На веденю книговодства розумію ся дійсно добре.

— Се знаменито складає ся! Маю знакомого купця... Дам вам поручаючий лист до него.

Молодий чоловік з легка похилив голову.

— Чи може думаєте — почав я горячково говорити, — що мій лист буде подібний до тих, які доси ви дістали? Напишу до чоловіка поєдинчого, скромного купця. Він вправдї не богатий, але має богато знакомостий, а при сїм — він з природи ходяча доброта. Коротко сказавши, самі переконаєте ся...

І нервово почав я писати стрічку за стрічкою та зложив правдиво сердечний лист.

— Ось тут маєте письмо! — сказав я, подаючи йому лист. — Але прошу — підіть еще сегодня до него. Я з душі переконаний...

Молодий чоловік в одній хвилї переглянув адресу і зловіща, іронїчна усьмішка змалювала ся на його лици.

— Чи може знаєте сего чоловіка, до якого пишу? — запитав я не без певного огірченя.

— Знаю його... се мій краян, до якого я приїхав з моїм першим поручаючим письмом.

І довго сидїли ми оба проти себе з похиленими головами, не сьміючи собі взаїмно подивити ся в очи.

КАРНІСТЬ В ЧОРНОГОРСЬКІЙ АРМІЇ.

Кореспондент одного дневника оповідає свою розмову, котру мав на тему військовеї карности з раненим чорногорським жовніром в білгородськім воєннім шпитали.

На питанє кореспондента, як подобають ся йому Серби, відповів чорногорський юнак: Вони гарно умирають; чомуж-би не мали вони відважно умирати, адже вони так само Серби як і ми. Гарні вони, ті Серби, і добрі з них люди, але трохи дивні. Як ми лиш довідали ся, що Болгари зрадили наших сербських братів, зараз 12.500 чорногорських юнаків пішло помагати Сербам против болгарських зрадників.

Ми хотїли лише воювати, але сербські офіцири, поводили ся з нами дивно. Казали нам здоровити ся взаїмно, тихо стояти, салютувати сербським офіцирам. Сербські офіцири хотїли нас вчити карности. По що нам Чорногорцям того вчити ся. Чиж ми без карности не здобули Скутарі? От випровадили нас сербські офіцири на сонце, уставили в ряд, одного коло другого; один з офіцирів прийшов до нас і говорить до першого з краю: „Ти є перший". Потім прийшов і до мене та сказав: „Ти є другий". Того було менї за богато — сказав чорногорський борець — і я сказав тодї до того офіцира: „Слухай, брате Сербе, я тебе дуже шаную, але я нїколи не був другий, і не маю зовсїм охоти бути тепер другим. Я хочу бороти ся за тебе, але не позволю себе зневажати. Другі Чорногорці також запротестували против такого рахунку і офіцир мусїв перестати дїлити нас на перших і других.

По малій хвилинї говорив Чорногорець дальше:

— Тяжко зрозуміти менї Сербів. У нас жінка іде з своїм чоловіком на війну, та варить йому їсти, коли той борець ся з ворогом. В Сербії инакше. Приходить раз до нас офіцир, приносить мясо і бараболї і каже: „Будемо нинї мясо їсти, але один з вас мусить варити". То вже нас обурило до крайности і ми відповіли офіцирови: Ми прийшли тут до вас воювати, а не варити; аби навіть сам сьвятий Николай прийшов до нас з таким розказом, варити не будемо. Вари сам, коли вмієш, сказали ми сербському офіцирови і кинули геть від себе все і бараболї і мясо.

—Але то ще не все, — каже відважний Чорногорець. — Сербські офіцири казали нам лежачи стріляти. Розуміє ся, що нї один з нас не послухав того розказу. Таж ми не альбанські пси, котрі лежачи стріляють до ворога. Правдивий Чорногорець стріляє стоячи, щоб лїпше бачити, чи вцілив ворога. За жадні скарби сьвіта я не стріляв би лежачи. — каже чорногорський орел.

Такі то понятя мають чорногорські вояки про воєнну тактику, не диво отже, що така велика часть чорногорської армії поклала свої голови від турецьких куль під мурами Скутарі.

Просьвітні Збори

в присутности відпоручника Просьвітної Комісії Р. Н. С., п. Д. Андрейка, відбудуть ся в біжучім і слїдуючім місяци в отсих місцевостях.

Вересень:

14-го в Боффало, Н. Й.
17-го в Тонаванда, Н. Й.
19-го в Депю, Н. Й.
21-го в Рочестер, Н. Й.
23-го в Обурн, Н. Й.
25-го в Фултон, Н. Й.
28-го в Сиракюз, Н. Й.
30-го в Ром, Н. Й.

Жовтень:

1-го в Ютіка, Н. Й.
2-го в Ґеркімер, Н. Й.
3-го в Літл Фолс, Н. Й.
5-го в Ґренвіл, Н. Й.
7-го в Скенектеди, Н. Й.
9-го в Механіквіл, Н. Й.
12-го в Гудсон, Н. Й.
13-го в Нюбурґ, Н. Й.
14-го в Пекскіл, Н. Й.
15-го в Порт Джервіс, Н. Й.
16-го в Спрінґ Валей, Н. Й.
18-го в Пасейк, Н. Дж.
19-го в Нюарк, Н. Дж.
21-го в Редінґ, Па.
22-го в Комбола, Па.
23-го в Ню Філаделфія, Па.
25-го в Тавер, Па.
26-го в Шамокін, Па.
29-го в Централїя, Па.
30-го в Мт. Кармел, Па.

Колиб у якім плейзї, задля важних причин, зайшла потреба змінити вписе назначений день просьвітних зборів — про що треба конечно і заздалегідь порозуміти ся зі мною — тодї дотичний Уряд віддїлу Р. Н. С., чи Комітет зволить вже від себе подати в „Свободі" вістку про сю зміну дня на просьвітне віче у їх плейзї.

Громади, Братства, Сестрицтва і Товариства, які хотїлиб причинити ся для справи просьвітної яким грошевим датком з власної каси, нехай переведуть дотичну ухвалу еще перед просьвітними зборами, щоби опісля на самих зборах можна вже вписати їх жертву в справозданє і про сю жертву в своїм часї подати в „Свободі" до загального відома.

Дмитро Андрейко,
відпоручник Пр. К. Р. Н. С.

КОНКУРС.

Сим подаєть ся до відома інтересованим, що „Просьвітна Комісія" при „Р. Н. С." оголошує конкурс на запомоги для бідних українських студентів(ок), котрі учать ся по американських висших школах сьвітських. Петиції приймають ся на слїдуючих умовах:

1. Просячий мусить бути народности русько-української.
2. Мусить учащати до висших шкіл сьвітських в Америці.
3. Повинен посьвідчити свою убогість.
4. Мусить бути членом Руського Народного Союза (старого).
5. Стипендію приймає яко пожичку, котру по скінченю шкіл зобовяжеть ся звернути Р. Н. Союзови.
6. Написати власноручно українською мовою свою просьбу.
7. Предложити відповідні сьвідоцтва.

Просьби належить надсилати до рук предсїдателя „Просьвітної Комісії" на адресу: Dr. W. J. Sieminowicz, 4105 N. Avers Ave., Chicago, Ill.

Др. В. Й. Сіменович, пр. Пр. К.
Емілїя Струтинська, секр.
Ол. Неприцький Грановський, секр. пр.

C205

Комітет „Рідної Школи" в Ню Йорку подає сим до відома, що виклади аритметики, геометрії і англїйської мови вже розпочали ся з днем 9-го с. м.

Вписи еще до кінця сего місяця приймає п. Володимир Кнїгиницький, секретар К. Р. Ш. в офісї 30 Іст 7-ма улиця, щоденно від год. 9. рано до год. 9. вечером.

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

Духовний Отець:
о. Дмитро Хомяк,
West Ave. & Beech St., Mt. Carmel, Pa.

Предсїдатель:
Дмитро Капітула,
Box 565, McAdoo, Pa.

Місто-предсїдателька:
Марія Білик,
1710 W. 44th St., Chicago, Ill.

Місто-предсїдатель:
Василь Сувак,
Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Михайло Угорчак,
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Стефан Милянович,
193 Grand St., Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечно,
Box 156, Ramey, Pa.

Радні:
Іван Глова,
521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак,
720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Володимир Касьнів,
56 Sussex Str., Jersey City, N. J.
Петро Мотало,
1436 W. Erie St., Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович,
11 Chmelnicky St., Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак,
237 Churchil St., McKees Rocks, Pa.

Редактор „Свободи":
Осип Стеткевич,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Завідатель „Свободи":
Андрій Савка,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Просьвітна Комісія.

Др. В. Сіменович, предсїдатель,
4105 N. Avers Ave. Chicago, Ill.
А. Горбаль, касієр,
135 Main St., Derby, Conn.
Е. Струтинська, секр.,
714 Bickerdike St., Chicago, Ill.
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Д. Андрейко,
147 Broad St., New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський,
W. Pine St., Shamokin, Pa.
Ю. Павчак,
209 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ВЕРЕСЕНЬ 1913 р.

Член на цїле посмертне платить $1.50, а на половину посмертного $0.86.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Тов. кн. Данила, від. 73, повідомляє сим своїх членів, що квартальний мітінґ відбуде ся дня 22-го с. м. о 8-ій год. вечером, в гали Колюмбії, 66 Путнем стр. На мітінґу зложить контрольна комісія звіт за послідні 3 місяці. Зглядом членів, які не вирівнали своєї залеглости, примінить ся постанови статутів. Член, який не явить ся на мітінґу, підпаде грошевій карі 50 цнт., а урядник $1.00. — Болюх, предс.

ТЕЙЛОР, ПА. Бр. сьв. Кирила і Методія, від. 260, подає до відома своїх членів, що квартальний мітінґ відбуде ся дня 21-го вересня с. р. Членів, залягаючих з вкладками просимо, щоби вирівнали свої залеглости. Всі члени мають явити ся на мітінґу. Член, який би без оправданя не прийшов, заплатить грошеву кару 50 цнт., а урядник $1.00. — М. Клос, предс., І. Хома, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. Рожд. Пресьв. Богородиці, від. 259, подає до відома всім членам, що місячний мітінґ, який первісно був заповіджений на день 21-го вересня, відбуде ся вже дня 14-го вересня с. р. в гали Возника, на улиці Павліна, о 2-гій год. попол. Причиною перенесеня мітінґу є се, щоби членам нашого Братства дати можність нарадити ся над способом відсьвяткованя припадаючого в дни 21-го с. м. нашого великого торжества церковного. На мітінґу мають явити ся всі члени. — Е. Скородинський, секр.

ОРМРОД, ПА. Бр. сьв. О. Николая, від. 124, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 13-го вересня с. р., на якім переведе ся вибір нового уряду, та полагодить ся важні справи. Отже просимо, щоби всі члени явили ся, бо член, який не прийде на мітінґ, підпаде грошевій карі в квоті $1.50, а урядник $2.00. Також просимо всіх членів, залягаючих з вкладками, щоби вирівнали свої залеглости. На мітінґу будемо приймати до Братства нових членів без оплати вступного, а до Р. Н. Союза після статута. — Іван Олійник, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Просьвіта", від. 204, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що дня 13-го вересня с. р. о 8-ій год. вечером відбуде ся трикватальний мітінґ тов-а в Шерен Гол, від ч. 12 Е. 8-ма улиця. Обовязком кождого члена явити ся на тім мітінґу, тому, що є до полагодженя важні справи. Неявивший ся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. Також просить ся членів залягаючих з вкладками, щоби вирівнали свої залеглости, бо хто сего не зробить, будуть вичеркнені з Товариства і Р. Н. Союза. — Дм. Олексів, секр.

БУФАЛО, Н. Й. Бр. сьв. О. Николая, від. 127, подає сим до відома, що дня 14. вересня с. р. відбуде ся в Буфало, Н. Й. в гали під ч. 670—672 Клінтон стр. (Венс Гол), о 1-шій год. попол. загально-народне просьвітнє віче. На вічу виголосить просьвітний реферат делеґат Р. Н. С. п. Андрейко. Всіх членів взиває ся, щоби явили ся на вічу з відзнаками. Хто з членів неоправдано не явить ся на віче, підпаде грошевій карі в висоті $1.00. Всіх Русинів, неналежачих до нашого Братства, просимо до участи в сім вічу. В місяцю вересни будемо приймати до Братства нових членів без оплати вступного, а до Р. Н. Союза після статута. Наші мітінґи відбувають ся в гали біля церкви, кождої третої неділі місяця. З вписом в члени можна зголошувати ся також впрост у секретаря під адресою 506 Говард стр. — А. Бумбар, предс., І. Бурштинський, секр.

ПІТСБУРГ, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 111. повідомляє всіх членів, що в неділю, дня 14 вересня с. р. відбуде ся мітінґ, в цілі порішеня дуже важних справ. Неявивший ся член заплатить 25 цент. кари, а урядник $2.00. — М. Наконечний, предс., В. Оборпишко, секр.

ПОРТ БОВКЛЕН, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 223, подає до відома своїм членам, що трикватальний мітінґ відбуде ся в неділю, дня 21. вересня с. р., сейчас по скінченю Служби Божої. На мітінґу здасть контрольна комісія свій звіт, а опісля буде полагоджувати ся важні братські справи, тому кождий член має явити ся на мітінґ під загрозою означеної статутом грошевої кари. Нових членів буде приймати ся до Братства так: до скінченого 24-го року життя без вступного, від 25 до 45 року за половину вступного; до Р. Н. Союза на основі статутів. — Ів. Малицкак, секр.

ІСТОН, ПА. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінґ Тов-а відбуде ся в неділю, дня 14. вересня с. р. о год. 2-гій попол. в домі п. Филимона Сагатого, ч. 1041 Спрінґ стр. На мітінґу, який полагодить біжучі справи, зложать контрольори свої піврічні звіти. Просимо всіх членів, щоби явили ся на мітінґ. Член, який неоправдано не прийде на мітінґ, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — В. Гудз, предс., В. Литвин, кас., І. Шидловський, секр.

АВОКА, ПА. Бр. сьв. Івана Хрестителя, від. 326, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінґ відбуде ся дня 14. вересня с. р. як звичайно, в звичайнім місци і часі. Всіх членів, залягаючих з вкладками, просимо вирівнати свої залеглости, бо хто би сего не учинив, буде вичеркнений з членів Братства і Р. Н. Союза. На мітінґу будемо приймати нових членів до Братства без оплати вступного, а до Р. Н. Союза після статута. Член, який не явить ся на мітінґ заплатить кару 50 цнт., а урядник 50 цнт. — О. Лесяк, предс., І. Пашкевич, кас., С. Сеньків, секр.

ГОМЕР СІТИ, ПА. Бр. Возн. І. Христа, від. 19, подає до відома своїх членів, що дня 21-го вересня відбуде ся квартальний мітінґ, на якім має ся рокувати вибори нових урядників. Всіх членів, які залягають з вкладками просимо, щоби свої залеглости вирівнали, бо коли сего не учинять, виключить ся їх з Братства і Р. Н. Союза. Тому, що на мітінґу має ся порішити важні справи, просимо, щоби всі члени явили ся. Котрий член не явить ся на мітінґ, заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — І. Калинчук, заст. секр.

ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Тов. „Запорожська Січ", від. 234 повідомляє всіх своїх членів, що трикватальний мітінґ відбуде ся в неділю, дня 14. вересня с. р. Членів, залягаючих з вкладками просимо вирівнати залеглости, бо хто сего не зробить, буде вичеркнений з членів Тов. і Р. Н. Союза. Всіх наших членів просимо явити ся на мітінґу. Член, який неоправдано не явить ся на мітінґу заплатить статутом означену кару. — Софрон Колодій, секр.

КАНЗАС СІТИ, КАН. Бр. сьв. Володимира Вел., від. 323 повідомляє всіх своїх членів, що трикватальний мітінґ відбуде ся дня 21. вересня с. р. в гали Дорошевича, Сентрал Аве. Всіх членів і члениць просимо явити ся на сім мітінґу, бо будуть важні справи до полагодженя; між иншими звіт контрольної комісії про стан братської каси. Котрий член не явить ся, заплатить 25 цнт. кари, а урядник 50 цнт. Рівночасно подає ся до відома, що на місце виїхавшого дотеперішного предсїдателя п. Йосифа Гагина війшов в уряд предс. п. Роман Мазур, а місто-предс. п. Дмитро Янчишин. — М. Кархут, секр.

СТ. КЛЕР, ПА. Бр. Пресьв. Богородиці, від. 9 повідомляє всіх членів, що річний мітінґ відбуде ся в неділю дня 21. вересня с. р. о 2-гій год. попол. Всіх членів просимо точно явити ся, бо член, який не прийшов би на мітінґ, заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — К. Феценко, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

КОНКУРСИ.

ПАРАФІЯ в Мікіс Ракс, Па., пошукує дяко-учителя, котрий би знав хоральний сьпів, провадити школу і уладжувати представленя. Першенство мають жонаті, понеже мешкане є в домі парафіяльнім. Платня після умови. Голоситись на адресу: I. Shpur, 227 Monson Ave. McKees Rocks, Pa. 36—37

Руська галицька парохія при Церкві св. Ів. Хрестителя в Мікіспорт, Па. жадає ісвит. дякоучителя сейчас. Услівя: 1) Теноровий, милий, можливо високий голос. 2) Добре знане провадженя школи. 3) Добре знане нотового церковного, як і сьвітського сьпіву (при пробі вимагать ся читаня нот). 4) Вечерами організаторсько-громадянська робота в Читальни. 5) Знане провадженя аматорських вистав і концертів (найбільше до 3-ох місяців один концерт і виставу). 6) Примірного житя так між парохіянами, як і в хорі. — Услівя: 45 дол. місячної платні (після заслуг і більше) і дуже добрі доходи. — Письма засилати на адресу: Rev. John Ostap, 552 Ringold Str. McKeesport, Pa. 36—

Пошукую свого брата Трофима Гана. Він походить з Боратина, пов. Сокаль, Галичина. Хто-би знав про його місце побуту, або він сам, нехай повідомить мене на адресу: Теодор Мусій, Box 676, Lyndora, Pa. —37

Де є **ВОЛОДИМИР ЯСЬКЕВИЧ.** Пошукує його Н. Д. Богдович і просить його, щоб він зголосив ся до нещо знану йому адресу, або подав свою адресу до адм. „Свобода". 36—37

Пошукую свого брата **АНДРЕЯ БАЛКА**, з Мостів Великих, повіту Жовківського, Галичина. Має перебувати в Медісон. Хтоби про него знав або він сам, нехай зголосить ся на мою адресу: Mike Balko, Box 28, Boston, Ohio.

Пошукую **ЕВИ МОСИР**, родом з Гирови, пов. Дукля, Галичина. Має находитись коло стейтів Ню Йорк або Ню Джерзи. Пошукує її братова Ева Чупашка. Хто би знав о ній, або вона сама, нехай зголосить ся на адресу: Петро Чупашка, 1118 W. Coal St., Shenandoah, Pa.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Сим повідомляю Вп. Родимців, приятелів і взагалі усіх, кого се інтересувати може, що Українська Книгарня і Друкарня зістала перепроваджена з Голийок, Масс. до Вунсокет, Р. Ай. і висилає катальоґи найкращих книжок, кождому даром. Всякі замовленя прошу посилати на адресу: P. K. Susla, 240 Pond St., Woonsocket, R. I.

У НАС ЛУЧШЕ КУПИТИ годинки, ланцушки, гармонії, скрипки, машинки до друкованя і инші річи, як у кого иншого. Добрий товар по фабричній ціні з додатком гарного подарунку. Пишіть зараз до: The Ruthpole Co., 924 71st St., Brooklyn, N. Y. 36—38.

МОЛОДЕЦЬ, 24 літ, пошукує товаришки, жива від 18 до 25 літ. Відповім на кождий лист. По дальші інформації і фотографії прошу посилати до: Daniel Petrowitz, General Delivery, New York, N. Y.

ГОРОЖАНИ СПОЛ. ДЕРЖАВ З CLEARFIELD CO. ПОЗІР!

Низше підписаний оголошує свою кандидатуру на уряд повітового судії з 46-го судейського округа в Пенсильванії (Clearfield County) на перші (Primary) вибори, котрі відбудуть ся в вівторок, дня 16-го вересня 1913.

Allison O. Smith,
дотеперішний судія.

Увага: Позаяк пан Allison O. Smith яко судія за минувших 10 років свого урядованя дав ся пізнати як дуже здібний, безсторонний і справедливий судія, тому обовязком горожан Русинів як і прочих Славян буде поппрати тогож і так при перших, як при других виборах віддати свої голоси на пана Allison-а O. Smith-а.

ПОЗІР! ШАМОКІНЦЇ! ПОЗІР!

Daniel F. Wilson, котрого фотоґрафію ось тут подаємо, замешкував в Шамокін через довгі роки і працював в копальнях майже через цілий той час аж до часу коли зістав вибраний бідним окружним колектором податків, а опісля отворив робітню обуви. Тут кождий знає „Дена" як чоловіка отвертого, чесного, додержуючого даного слова і як чоловіка непохитного характеру. Будучи бідним колектором податків, він зібрав о много більше гроший для свого дистрикту і випередив у сїм ділї своїх попередників. Тепер п. Вілсон зголосив свою кандидатуру на уряд колектора податків міста Шамокін, Па., і з'єднав собі у людий загальне признане, бо нема від него відповіднійшого чоловіка на сей уряд. Будучи колектором він зділав для свого округа много добра через скоре і точне колектоване податків. Сей факт сьвідчить сам собою про здібність п. Вілсона на сей уряд публичного представителя своїх виборців.

Його характер є незломний, а ціле його житє може послужити за примір. Тому він заслугує вповні на поперте виборців і вони повинні віддати рішучо на него свої голоси і вибрати його значною більшостию на уряд.

Пан Theodore Lewis, кандидат на уряд надзирателя бідних міста Шамокін і надзирателя сусідних углевих копалень поставив свою кандидатуру на сей уряд в надії, що многі його приятелі поможуть йому бути вибраним і що він буде міг і на дальше служити народови бездоганно і чесно, як се вже давав докази, сповняючи попередно свої обовязки на уряді надзирателя. За його урядованя довги з округа міста Шамокін значно зменшились а приют для бідних був удержуваний як найчистїйше; бідні дізнавали там щиру опіку. Теперішний вигляд будинків приюту для бідних є вельми оказалий і се є власне одиноко заслугою п. Люіса і сьвідчить про його щиру працю для бідних людий.

Тому належить надіятись, що кождий горожанин підопре кандидатуру п. Люіса і віддасть свій голос на него, а вибором його дасть йому спромогу знов працювати в хосен жителїв та міста.

ФАРМА 100-АКРОВА, яка мусить бути продана в короткім часі враз з будинками, інвентарем і тогорічним збором на дуже догідних услівях. Спродаєсь задля важних причин фамілійних. Голоситись належить на адресу властителя: Joseph Czarnecki, Millington, Conn.

СПИС І ЦІННИК КНИЖОК, КОТРІ МОЖНА ДІСТАТИ В ДРУКАРНІ "СВОБОДИ".

***Американець**, веселий образ з житя народу зі сьпівами, в трох діях. — Ціна .... 15 цнт.

Америка. — Збірка віршів. — Зміст: Америка. Важкі думи. Галицьким панам у альбом. До сестри. Публика. Се що такого є? В Пенсильвенії. Два образки. Одна лиш калипа. Я хочу до дому. Купить мази. Прощане з краєм. Слава Пророка. Поет і Муза. Будучність руського робітника. Вітер по поли. Ой в мене квіточки цвили. — Ціна .... 15 цнт.

Бери та читай. — Ціна........... 30 цнт.

Весела книжочка з 17 образками. — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий. — Містить в собі богато сьмішних віршів, дотепів і оповідань. — Ціна .... 35 цнт.

В старім і новім краю. — Образ з сучасного житя в 4-ох відслонах. Дуже весела штука для аматорських театрів. — При кінци сеї книжки находить ся сьмішне оповідане „Стадник". — Ціна .... 25 нцт.

***Гостина сьв. Николая**, драматична гра для дітий. — Ціна .... 10 цнт.

***Доля галицької сироти.** — Ціна .... 5 цнт.

Дещо про звірята, рослини, камінє і скали. — В сій книжці находить ся около 200 цікавих образків звірят, птахів і риб з докладним описом, де вони жиють. — Ціна ..... 30 цнт.

Дещо про права і суди в Злуч. Державах, а особливо в стейті Пенсильвенії. — Ціна 10 цнт.

Дорога до сьвідомости: Капітал і праця. — Ціна .... 10 цнт.

Дорога до сьвідомости: Борба кляс і длячого робітники орґанізують ся. — Ціна 10 цнт.

Еміґрант. — Дуже веселі пригоди з житя еміґранта. — Ціна .... 15 цнт.

З кого ся насьміваають, з того люди бувають. — **Посол Петришин.** — **Модний адвокат.** Збірка оповідань. — Ціна .... 10 цнт.

За сестрою. — Є се найгарнійше оповідане з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, яке дотепер вийшло на американській Руси. — Ціна .... 35 цнт.

З ріжних нив. — Зміст: Вся людська твар з хвалою прийде (вірш). Чого нам дійсно потреба. Не плоти ради, нє плоди (вірш). Найбільший духовий поет (Данте Аліґієрі). Михайло Петрович Старицький, батько українського театру і визначний український поет. Як будуть іти шапи? Ангел та пустельник (оповіданє). Дещо цікавого із природи і науки. Зі сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.

***Житє і Твори Івана Франка.** — Ціна 10 цнт.

Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і житя в Америці. — Ціна .. 15 цнт.

Журавлі. — Зміст: Журавлі (вірш). Закутник (оповіданє). Новітні гайдамаки (вірш). Пісні про Канаду. Пайлот Бют, оповіданє про судьбу молодого робітника-еміґранта. Звідки бере земля тепло. — Ціна .... 15 цнт.

***Жіночий язик**, індіянська казка. **Невдалий линч**, оповідане. — Ціна .... 15 цнт.

Зуб за зуб (оповіданє). — Бом (з каліфорнійського житя). Судьба сьвітів. Назва „Русини". — Ціна .... 10 цнт.

***Казки за циганів.** — Ціна .... 10 цнт.

Казки про жидів. — Зміст: як Іван жидів мудрував. Ванхрівка Івана з жидами. Як Іван водив жидів на гриби, а відтак у ставі потопив. Мужик з жидом в спілці. Пан і жид. Казка про жида. Як жид Русина правовав. — Ціна .... 15 цнт.

Книжочка рахункова. — Дуже практична книжочка до обчислюваня всяких рахунків; вона є пожиточна так для бизнесменів як і для робітників. З додатком деяких цікавих відомостий. — Ціна .... 30 цнт.

Коротка історія Руси до зруйнованя Січи. Містить богато образків руських князів і гетьманів. — Ціна .... 10 цнт.

Марія. — Зміст: Марія (уривок з поеми Т. Ш.). На чужині (вірш). Скором (оповіданє). Рік 1903-ий в старім краю. Людоїдство в Конґо. Клопоти кума Софрона (вірш). — Ціна 10 цт.

Многострадальний народ. (Огляд історії українського народу). — Ціна .... 20 цнт.

Народний рух австро-угорських Русинів. — Ціна .... 20 цнт.

Напад на Січ. — Ціна .... 5 цнт.

***Оповідане про Алі Бабу і сорок розбійників.** Арабська казка. — Ціна .... 20 цнт.

О підземних скарбах. — Природнича розвідка про всякі мінерали, находячі ся в землї і як витворюють ся з них річи необхідні в житю людий. — Ціна .... 25 цнт.

Оповіданя про заздрих Богів. — Ціна 10 цнт.

***Під прапором свободи.** Вибір патріотичних деклямацій. — Ціна .... 30 цнт.

***Пісні про Канаду і Австрію.** Пригоди з житя еміґрантів, писані вершом. — Ціна 40 цнт.

***Пісні під нотами, друковані на почтових картках.** Серія складаєсь з 12 ріжнородних пісень. 1) „Думи мої", слова Шевченка, сольо. 2) „Гей по синьому морю хвиля грає", Паруб. хор. 3) „За Немань іду", дует. 4) „Ой мати, мати, москаль в хаті", сольо. 5) „Кохав мене батько", сольо. 6) „Повій вітре на Вкраїну", сольо. 7) „За тучами, за хмарами", дуєт. 8) „Заручена та Одарка", жін. хор. 9) „Ой я нещасний, що маю діяти", сольо. 10) „Докиж мені журити ся", сольо. 11) „Я циганка, пишний квіт", сольо. 12) „Ой ти Боже милосердний", мішаний хор. — Ціна за цілу серію (12 пісень) .... 35 цнт.

Принц і нуждар. Дуже занимаюче оповідане славного американського писателя Марка Твейна в перекладі В. Держируки. — Ціна 50 цнт.

Покуса. — Зміст: Покуса (оповіданє). З практичної школи (оповід.). Я тут голова (опо-від.). Пісня про Канаду. 11.000 метрів над землею. Руському серцю (вірш). Вік людий, зьвірять і ростин. — Ціна ...... 10 цнт.

***Промови, деклямації і желаня на хрестинах**, заручинах і весїлю для кумів, старостів і дружбів. — Ціна ....10 цнт.

Про кінець сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.

Про нутро землї (з 22 образками). — Розкази про будову землї і її передпотопові здобутки. — Ціна .... 25 цнт.

Руський штукар. 212 гарних штук до забави. — Зміст: Часть І. Забави фізичні і хемічні. Часть II. Штуки з картами. Часть III. Штуки рахункові. Часть IV. Штуки жартібливі. — Ціна .... 50 цнт.

Рицар і смерть. — Ціна .... 5 цнт.

Розмова Поляка з Русином. — Дуже веселий вірш, в котрім Русин висьмівае польську пиху. — Ціна .... 10 цнт.

Релїґійні вірованя старинних народів. — Зміст: Релїґія Єгиптян. Релїґія Халдейців. Первісна релїґія Індусів. Ісповідники релїґії Брама. Релїґія Будди. Релїґія Пераів. Релїґія Жидів. Релїґія Греків. Релїґія Римлян.—Ціна 20 цт.

***Русько-анґлїйський тлумач**, з котрого можна дуже скоро навчитись анґлїйської мови. — Сторін 256, тверда оправа. — Ціна .. 60 цнт.

Слово ч. 5. — Зміст: Блаженний чоловік (з Псалтира). З книги приповісток Соломона. Чи буде що з наших дітпй? Громадське житє Італїйців в Ню Йорку. Штука і архітектура на виставі в Ст. Луіс, Мо. Дві левади (оповіданє). Дещо цікавого. Зі сьвіта.—Ціна 15 цнт.

Слово ч. 6. — Зміст: Спочив мій дух... (вірш). Спокій души. Не виносить ся серце вже моє (вірш). Потреба літератури. Народні школи в Пенсильвенії. Дорога любови, то Божа дорога. Зі сьвіта. — Ціна .... 15 цнт.

Смерть. — Зміст: Смерть (фантазія). На провесні у ранці (вірш). Війт (оповіданє). Пісня Канадийська. Внутрішний устрій козаччини. Огонь (наукова розвідка). — Ціна 15 цнт.

Степові люди. — Оповіданє з житя в донських степах. — Ціна .... 15 цнт.

Страшна пімста. — Оповіданє М. Гоголя з козацьких часів (з многими образками). — Ціна .... 20 цнт.

Страйк. — Сценічний образ в трох діях з житя хліборобів в Галичині. (Штука для аматорських театрів). — Ціна .... 20 цнт.

Стріляй на смерть! — Робітнича драма в 1-ій дії. (Для аматорських театрів). — Ціна 15 цт.

Товариска ворожка, для веселої розривки в кружку знакомих. — Зміст: Вороженє будучности для женщин. Вороженє будучности для мущин. — Ціна .... 15 цнт.

***Хлопська доля.** — Ціна .... 5 цнт.

Хто з чого жиє? (Розвідка на тлї економічнім). — „Земля Рече" — Ціна ...... 15 цнт.

Через кордон. (Цікаві розкази еміґранта). Еміґрант (вірш). — Ціна .... 15 цнт.

Як мужик ходив до царя правди шукати (оповіданє). З гір (вірш). За землю (оповіданє). Сьвіт без Аллага (арабська байка). Як вояк пімстив ся на цареви (казка). — Ціна 15 цнт.

Які то є люди на земли? (з 22 образками і 2 мапами). Дуже цікава розвідка про всі раси людий і їх житє. — Ціна .... 50 цнт.

МОЛИТВЕННИКИ І КНИЖКИ БОГОСЛУЖЕБНІ ТА РЕЛЇҐІЙНІ.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хлїб Души	60
Хлїб Души, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Горі імієм серця	34
Коляди	15
Збірник найкрасших пісень церковних	10
Ангельський хор, збірник народ.-церков. пісень під ноти ч. I.	25
Ангельський хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог радость моя	1.40
Хлїб Души	1.80
Хлїб Души, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Души	1.30
Горі імієм серця	1.10
Молитвенник	1.80

ДРУКИ.

Книжки колекторські 100 штук	7.00
Метрики хрещеня	3
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помянник за померших	10
Листові папери. Листи з вінєтою Т. Шевченка, М. Лисенка, Ів. Франка, Богдана Хмельницького, М. Драгоманова, за штуку	2
Книжка для опікунів хорих	1.00
Сьвідоцтва лїкарські для хорих членів Бр. і Товариств	3

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ.

Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Єсли хто замовляє книжки на меншу суму, то належитість може присилати почтовими марками, а при більших замовленях належить посилати гроші через почтовий або експресовий мони-ордер. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюваню книжок посилати 10 центів на реджістер, бо трафляєсь часто, що хтось другий з краянів забере їм книжки з почти.

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед, бо американська почта не принимає посилок за посліплатою. Для тих, що хотять занятись розпродажею книжок, даємо значний опуст.

Замовленя належить висилати на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

— 34 —

VI.

Невесело заповідала ся зима для Шнадельського. Не то, щоб він робив собі щонебудь із напучувань пана президента і з його ради „присісти фалди". Але стріча його з Евгенієм мала нищі неприємні для него насідки. Зерно сумніву, кинене Евгенієм у селянські душі, почало хоч помалу сходити. Селяни, яких понатягав Шнадельський, хоч не звенірили ся відразу в його адвокатські здібности, зробили ся однакож значно скупійші на гроші, почали зразу чемно, а де далі чим раз острійше дономинати ся залагодженя своїх справ. Шнадельський мусів брехати, викручувати ся, але ті брехні робили чим раз менше враженє. Дійшло до того, що деякі селяни почали лазити по судах допитуючи ся, що зробив „пан адукат Шнадельський" з їх справами, і тут довідували ся, що ніякого адуката Шнадельського в суді не знають, і що коли вони пану Шнадельському подавали які гроші за веденє своїх справ, то се пропащі гроші і треба їм домагати ся від него їх звороту або позивати його до суду. І справді на Шнадельського посипали ся „багательки" від ошуканених ним селян, але він сьміяв ся з них. „Тікай голий, бо тебе обідру!" — се був зміст тої фільософії, якої він держав ся в та-

— 35 —

ких справах. Але діло почало де далі робити ся ще неприємнійшим. Особливо ті селяни, що подавали йому значнійші суми гроший на увільнене своїх синів від великої бранки і потім за се потерпіли судове слідство, почали присікувати ся до него. Се були переважно люди маючі, впливові по селах; вони тепер були певні, що Шнадельський мав їх за дурнів і що їх гроші пропали. До суду жалувати ся вони не йшли, але з ріжних сіл почали до Шнадельського доходити погрози, щоб не важив ся показувати ока в тім а тім селі. Шнадельський ще сьміяв ся, поки в однім селі його не спіткала немила пригода. Він сидів у коршмі за столом і власне велів своїм звичаєм дати другу кварту горілки для купи селян, що обступивши його пили, гомоніли і слухали його балакання. Шнадельський говорив про „хлопську кістку", про конечність не вірити нікому крім цісаря, про здирства панів, попів і адвокатів, коли нараз до него наблизив ся якийсь здоровенний і очевидячки сильно пяний парубіка і промовив з пяним усьміхом:

— А потрактував би-с, пане, і мене порційкою, Бог би тобі здоровля дав!

— І ошиім, побратиме, і ошиім! — мовив Шнадельський і званив фляшку налив чарку і подав її парубкові.

— 38 —

ку працю, якої Шнадельському страшенно не хотіло ся. Ні, вже як їхати, то з добре наладованою мошонкою, щоб там, у краю долярів, було о що руки зачепити. Відки і як узяти гроші для сеї цілі, се йому було байдуже. Зразу він думав, що йому удасть ся натуманити потрібну суму у селян, але ся надія ошукала його. Щож тепер?

Був час, коли він думав запомогти ся повітовими грішми і в тій ціли заскакував коло пана маршалка, маючи надію через него одержати місце касієра при котрій будь повітовій касі. Але президент суду остеріг маршалка, щоб не допускав до скандалу і Шнадельському дали зрозуміти, що на разі всі посади при касах повітових обсаджені, а маршалок додав від себе, що про якесь місце для него можна буде подумати аж по доконаній реформі кас. Таким робом і Шнадельський був заінтересований у тім, щоб реформа доконала ся як найшвидше і щоб опозиція против неї затихла. Через те граф Кшивотульський, що так собі, для концепту, взяв ся вести опозицію, був для Шнадельського ворогом і він пильно мишкував у його маєтности, поки не викайшов поліно, яке можна би було в саму пору кинути графови під ноги.

— 39 —

VII.

Справа була ось яка. Граф Кшивотульський, хоч любив опозицію і промовляв популярно, причисляв себе до консерватистів і негативно дивив ся на всякі реформи починаючи від знесення панщини. Він усе ще стояв на тім, що знесене панщини зруйнувало панів матеріяльно, а хлопа морально, що хлоп без панської опіки мусить згинути, що пан — одинока натуральна для хлопа інстанція і в господарських і в громадських і в судових справах. Граф Кшивотульський не признавав ані нових судів, ані нової процедури, ані нового карного порядку. „Одинокий параграф пригідний для хлопа — бук" — говорив він доказуючи, що ані арешт ані грошеві кари не відповідні для селянина. Він жив і дорив в традиціях давнього патріархального порядку і дуже любив, коли з села люди приходили до него просячи розсудити їх справи; такі „вірні піддані" були у него добре записані і мали ласку в дворі: чи зайву купу дров із ліса, чи шматок облога під пасовиско, чи яку небудь иншу полекшу вони діставали перші. Та виходило й навпаки: граф любив від разу виконувати свої присуди, а присуд на випуватого звичайно випадав: канчуки. Отже трафи-